

*Milostiplné a požehnané Veľkonočné sviatky,
hojnosť zdravia, šťastia a lásky Vám prajá*

*zamestnanci obecného úradu
a redakcia Lipovca*

Čas k precitnutiu a nájdaniu srdca viery

Lubomír Žák

Začiatok tohtoročného pôstneho obdobia som prežil v Olomouci, kde som bol na niekoľkodňovej služobnej ceste. Bola Popolcová streda a ja som mal koncelebrovať večernú sv. omšu v majestátnom starobyľom Kostole sv. Michala. Vstúpil som doň pomerne skoro, ešte pred začiatkom modlitby ruženca. Bol veľmi chladný. V laviciach sedelo len pár ľudí, zväčša starších žien, ktoré sa vymieňali pri predmodlievaní. Ako sa ruženec chýlil ku koncu, prichádzalo čoraz viac ľudí. Nielen ženy a muži stredného a staršieho veku, ale tiež rodičia s malými deťmi a mladí, medzi ktorými boli mnohí univerzitní študenti. Stál som vzadu, a tak som videl, ako postupne obsadzujú miesta v dlhých drevených laviciach.

Keď sa rozsvietili svetlá silných reflektorov umiestnených v klenbe hlavnej lode, začul som za sebou šuchavé kroky. Bol to starček, ktorý vstúpil do kostola, a s nádejou, že aj on nájde miesto na sedenie, pomaly kráčal popri pravom rade lavíc. Bol trochu zhrbený, takže pri pohľade na lavice sa mierne predkláňal, pričom mu ťukala o zem tmavohnedá palička, o ktorú sa potreboval oprieť. Tichý šuchot krokov a jemné ťukanie paličky sa okolo neho zreteľne rozliehali aspoň na pár metrov. Ako prechádzal od jednej lavice k druhej, jeho pohľad vyvolával reakciu, ktorá ma zaujala. Niektorí v laviciach hneď sklonili hlavu, takže sa zdalo, že sú práve vnorení do modlitby či rozjímania. Iní si dali pred oči modlitebnú knižku a strnulo do nej hľadeli. Iní začali upierať oči na hlavný oltár s koncentráciou, pri ktorej akoby

nevideli a nepočuli nič z toho, čo sa v tých okamihoch dialo okolo nich. Niektorí rodičia sa zas otočili k svojim malým deťom, pričom si ich primkli k sebe a niečo im šuškali, ale len dovtedy, pokiaľ sa šuchavé kroky nepresunuli k ďalšej lavici.

Už si nespomínam, koľko lavíc bolo v jednom rade. Možno 20, možno 30 a azda aj viac. Fakt je ten, že keď starček došiel k prvej lavici a keď ani tam sa nenašiel nikto, kto by mu uvoľnil miesto, pokojne sa pred oltárom poklonil a zamieril k ľavému rade kostolných lavíc. Prišiel k prvej a pomaly kráčal k tým zadnejším. Tentoraz to ale vyzeralo trochu inak. Mal totiž pred sebou tváre ľudí, sediacych v laviciach, a títo ho mohli už nielen počuť, ale mohli aj pohliadnuť do jeho očí. A z nich sa dalo ľahko čítať, s akým úmyslom okolo nich prechádza a prečo sa na

nich placho, bez slova pozorá. A predsa sa zopakovalo to, čo sa dialo už v laviciach praveého radu. Ľudia mali tie isté reakcie: zoči-voči starčekovi niekto sklonil hlavu, niekto ju otočil opačným smerom, iný sa zahľadel do spevníka či nejakej inej knižky, iný sa so sklonenou hlavou začal prehrabávať v taške, iný sa obrátil k svojim malým deťom a začal im niečo potichu hovoriť, iný sa strnulo ako socha pozeral pred seba na oltár. Nik sa však nezdvihol, nik ho nepozval sadnúť si do svojej lavice.

Netrvalo dlho a starček bol znovu pri mne, v zadnej časti chrámu, kde stálo viacero ľudí, najmä mladších, pripravených odstáť si celú sv. omšu. Mal pokojnú, aj keď trochu ustarostenú tvár. Bolo jasné, že by nevydržal stáť tak dlho na nohách. Vtom sa to ale stalo.

Pokračovanie na str. 5 →

Z rokovaní obecného zastupiteľstva

Silvia Kebísková

Obecný úrad

Obecné zastupiteľstvo v Hornom Srní na svojich zasadnutiach 29. 1. 2019 a 22. 2. 2019:

ZOBRALO NA VEDOMIE

správu z kontrolnej činnosti hlavnej kontrolórky obce za II. polrok 2018.

Informáciu o výsledku kontroly a o prijatých opatreniach v súvislosti s kontrolou efektívnosti a účinnosti triedeného zberu komunálneho odpadu v obci Horné Srnie vykonanej Najvyšším kontrolným úradom SR v čase od 9.8.2018 do 26.10.2018.

SCHVÁILO

všeobecne záväzné nariadenie obce Horné Srnie č. 1/2019 o určení výšky dotácie na prevádzku a mzdy na dieťa materskej školy a školských zariadení so sídlom na území obce Horné Srnie.

Návrh plánu kontrolnej činnosti hlavnej kontrolórky obce na I. polrok 2019.

SÚHLASILO

s odpredajom pozemku parc. č. C KN č. 1216 vo výmere 22,83 m² pre Západoslovenskú distri-

bučnú, a. s., Bratislava pre potreby výstavby transformačnej stanice.

So zriadením vecného bremena pre Západoslovenskú distribučnú, a. s., Bratislava pre potreby uloženia elektrického vedenia, ktoré je navrhované na pozemkoch:

- parc. č. „C“ 390/2
- parc. č. „E“ 3718/1
- parc. č. „C“ 1216.

POVERILO

starostu na všetky úkony súvisiace so začatím verejného obstarávania na výstavbu športovej haly v obci Horné Srnie.

V tomto prehľade sú vypísané a zhrnuté len najdôležitejšie body uznesení. Presné znenie uznesení a kompletne zápisnice zo zasadnutí OZ spolu s výpismi z hlasovania poslancov sú k dispozícii k nahliadnutiu na Obecnom úrade v Hornom Srní, ako i na internetovej stránke obce – www.hornesnrie.sk.

Obedy zadarmo: manuál pre rodiča

Obedy zadarmo znamenajú pre našu školu množstvo povinností, ktoré už teraz riešime, aby sme boli v našej školskej jedálni od septembra pripravení. Zároveň táto novinka predstavuje aj povinnosti pre rodičov našich žiakov.

1.

V mesiaci máj každý žiak našej školy obdrží prihlášku na stravovanie. V prípade záujmu ju rodič vypíše, podpíše a vráti späť do stanoveného termínu. Ak rodič nemá záujem, prihlášku nevypisuje.

2.

S prihláškou na stravovanie bude musieť rodič žiaka zaplatiť aj zálohu, tzv. „kauciu“, 20,- € podľa VZN obce Horné Srnie. Záloha bude slúžiť na zaplatenie obedov, ktoré nie sú pre žiaka zadarmo. Podľa platnej legislatívy má žiak nárok na bezplatný obed iba v prípade, že sa zúčastnil v daný deň celého vyučovania.

3.

Čiže, ak je žiak chorý alebo ide na vyšetrenie, je povinnosťou rodiča ho odhlásiť (stačí elektronicky) v pracovný deň vopred do 13.00 hod. u vedúcej školskej jedálne. Každý neodhlásený obed musí rodič zaplatiť sumou 1,20 € a zároveň si ho môže vyzdvihnúť do obedára.

Chápeme, že je to pre rodiča ďalšia povinnosť, ale škola nemôže znášať náklady na navarenie stravy a likvidáciu odpadu z vlastných zdrojov. Preto by sme radi apelovali na rodičov, aby prihlásili iba tie deti, ktoré majú seriózny záujem o stravovanie v našej jedálni. Aby sme namiesto k stravovaciemu návykom nevychovali žiakov k tomu, že si jedlo nebudú vážiť a budú sa držať hesla: „Zjem, iba čo chcem, alebo vôbec nepôjdem na obed, však to neplatím.“ Takto to nefunguje.

Vedenie školy a školskej jedálne

Otázky občanov

Odpovedá Jozef Húserka
starosta obce

Na konci Prúdovej ulice za zákrutou chýba zábradlie na mieste, kde prechádza potok popod cestu. Hoci to nie je veľká výška, je to pomerne nebezpečné miesto. Plánuje obec osadiť zábradlie (na oboch stranách cesty)?

Od existencie cesty a potoka nikto neriešil potrebu zábradlia na tomto úseku komunikácie. Podnet však beriem ako opodstatnený a po vyčistení potoka od sedimentov, čo by sa malo uskutočniť do júna 2019, budeme riešiť aj osadenie zábradlia.

Každý rok sa v Lipovci píše o chodníkoch a cestách pošpinených od psích exkrementov. Chcem sa spýtať, či obec hodlá nejako v tejto nepríjemnej veci zasiahnuť. Vo väčších mestách fungujú napr. vrecká na psie exkrementy a smetné koše špeciálne pre ne.

Obec má v úmysle vzhľadom na množiacu sa sťažnosť, resp. podnety riešiť túto situáciu osadením košov a tiež aj zásobníkov na vrecká, do ktorých budú môcť majitelia psov zberať a upratať exkrementy po svojich psoch. Začneme v centre obce – v parku a postupne v uliciach Mostová, Potočná...

Na križovatke Čerňavskej a Cementárskej ulice bol kedysi namaľovaný priechod pre chodcov, ale už ho vôbec nie je vidno. Pritom je tu omnoho vyššia premávka ako v obci, kde sú priechody udržiavané. Bolo by vhodné ho namaľovať nanovo.

Cesta 1/57 je v správe Slovenskej správy ciest Žilina. Bude me túto požiadavku písomne uplatňovať na SSC. To isté platí aj o značkách, ale je tam semafor, ktorý udržiavame vo funkčnom stave, ten je obecný.

Svoje otázky môžete posilať na urad@hornesnrie.sk

Aké máme priezviská

Paperník – Papierniková

82

77

Kebísek – Kebísková

61

59

Húserka – Húserková

37

31

Štefánek – Štefánková

27

29

Galko – Galková

30

24

Hošo – Hošová

22

27

Chlebana – Chlebanová

24

15

Varček – Varčeková

22

15

Turák – Turáková

17

16

Michalík – Michalíková

17

16

■ Muži
■ Ženy

V Hornom Srní boli z celkového počtu obyvateľov 2737 ku koncu januára tieto najpoužívanejšie priezviská. Pri budli aj úplne nové priezviská, ako napríklad Bobolčai, Bajúsz, Borer, Daráž, Helebrandt, Hipkiss, Jaroš, Kaščák, Lampe, Mansour, Páleš, Trepák, Turčík, Vrkoč, Zajons. Ako hovorí slovenské príslovie: „Krv treba vymeniť“, preto je dobré, že prichádzajú noví ľudia, prinesú nové zvyky, novú kultúru. Obec nevymrie.

SPRACOVALA: ING. JOLANA HIKLOVÁ

Spoločenská kronika

Naši noví občania

Erik Gordík
Marián Centár
Nina Motolová
Rozália Šumichrastová
David Michalík

Navždy sme sa rozlúčili

9.12.2018 Václav Štefánek
15.12.2018 Irena Prošňanská
20.1.2019 Milan papierník
18.3.2019 Anna Pecušová
19.3.2019 Ján Tvrdoň
21.3.2019 Alojz Žák

Výročia v roku 2019

1439 prvá písomná
zmienka o obci –
580. výročie

1919 založenie
divadelného
súboru –
100. výročie

1929 26. 9. vznikli
Slovenské
cementárne
v Hornom Srní –
90. výročie

1934 1. 9. otvorenie
novej stavby
ľudovej školy –
85. výročie

Zháňame historické foto

Eva Šumichrastová

Príležitosti oslavy výročia našej obce pre vás pripravujeme výstavu fotografií zo života našich predkov z dávnej i nedávnej minulosti.

Fotografie vždy boli a asi aj ostanú vzácnou súčasťou nášho života, veď aj napriek modernej dobe ich máme takmer plné mobily. Kedysi však boli v domácnostiach skôr výnimočnosťou a dokumentovali najmä najdôležitejšie rodinné udalosti. K dispozícii máme len pár fotografií z bežného života našich predkov, preto by sme vás chceli poprosiť o pomoc. Ak máte doma staré dobové fotografie Horného Srnia, ľudí v krojoch, zábery lúk, rôznych prác, remesiel, ulíc, stavieb, fotky zo školských či obecných akcií – čokoľvek, čo dokumentuje život v našej obci kedysi (až po 90. roky), budeme radi, ak nám tieto fotky zapožičiate a dovoľíte ich zverejniť aj pre ostatných obyvateľov.

Možno si poviete, že je zbytočné pátrať po minulosti, pretože je podstatná prítomnosť a naša budúcnosť, ale skúsenosti z predchádzajúcej výstavy nás presvedčili o opak. Úsmevy i slzy nad oživenými spomienkami, prekvapivé zistenia a slová vďaka nás vedú k tomu, aby sme takúto výstavu pre vás opäť pripravili.

Vaše fotografie s popisom nám môžete poslať na lipovec@hornesrnie.sk alebo osobne priniesť do školy p. Eve Šumichrastovej a p. Jarmile Pavlačkovej. Aj vďaka vám sa tak o trochu viac dozvieme o minulosti našej obce, o miestach, na ktorých sme vyrástli alebo na nich teraz žijeme.

Spoznali by ste dnešný park? Pamätáte si na staré topole „za kostolom“? Viete, kde stála kováčska vyhňa a ako vyzeral starý most?

1976: Otex Miklátek, RD Ján Galko a RD Stanislav Žák

1976: Most, vyhňa a Polomovci

Kostol v roku 1978

PREZIDENTSKÉ VOĽBY na Slovensku 2019

Výsledky 2. kola

Zuzana Čaputová

Maroš Šefčovič

Horné Srnie

45,42 %

54,58 %

Volebná účasť: 46,22 %

Slovensko

58,41 %

41,59 %

Volebná účasť: 41,79 %

Výsledky 1. kola

Zuzana Čaputová	32,60%
Štefan Harabin	21,60%
Maroš Šefčovič	19,90%
Marian Kotleba	10,70%
František Mikloško	6,30%
Milan Krajniak	2,50%
Eduard Chmelár	2,40%
Juraj Zábajník	1,30%
Béla Bugár	1,20%
Bohumila Tauchmannová	0,70%
Ivan Zuzula	0,20%
Martin Daňo	0,20%
Róbert Švec	0,20%
Robert Mistrík	0,10%
József Menyhárt	0,00%

Volebná účasť: 57,22 %

Osobnosť Horného Srnia: Tu sú nominácie

Do ankety Osobnosť Horného Srnia ste svojimi hlasmi nominovali 29 výnimočných ľudí

Beňo Anton

Pre jeho vzťah k rodnej obci. Začal študovať za kňaza, no v 50. rokoch ich zrušili. Priženil sa do Nedašova na Morave. Pracoval v cementárni, kam denne dochádzal na bicykli či motorke. Srdcom bol stále Srňanom. Za totalitu písal články, básne a aj s fotografiami nimi prispieval do novín, denníkov (Pravda, Trenčianske noviny, neskôr do Lipovca). Hrával divadlo, fotil prírodu, organizoval spoločenské akcie v cementárni aj v obci. Aj po odsťahovaní bol stále spätý s rodnou obcou a jeho básne o Hornom Srni nemajú páru.

Blaho Štefan

Za úsilie pre organizáciu SZTP Horné Srnie, už 24 rokov je jej predsedom. Táto organizácia je jednou z najväčších čo do počtu členov a veľmi vychválená v rovnakých organizáciách Trenčianskeho kraja.

Hanusová Martina

Začínala ako učiteľka na ZŠ, učila na prvom stupni. Je milá a ochotná pomôcť vždy, keď treba. Svojou šikovnosťou a cieľavedomosťou sa z nej stala riaditeľka, ktorá ide príkladom pre naše deti.

Horný Ivan

Jednou z jeho najdôležitejších rolí bola rola dlhoročného vedúceho zamestnanca v cementárskom priemysle. Pracoval vo funkciách technického námestníka, výrobného riaditeľa, ale aj riaditeľa Výskumného ústavu maltovín. Pritom nezabudol ani na obec, v ktorej žil, a podľa svojich možností napomáhal k jej rozvoju, predovšetkým telovýchovy a futbalu. Ani po odchode do dôchodku jeho spoločenská angažovanosť neustala a v rokoch 2002 až 2006 pracoval vo funkcii zástupcu starostu obce a tiež v redakčnej rade obecných novín. K svojej rodine bol nesmierne obetavý a v každej aj tej najťažšej situácii sa mohla rodina na neho spoľahnúť.

Húserka Jozef

Starosta, ktorý sa stará o našu dedinu. Dal spraviť nové cesty, chodníky, zrealizoval časť okolo kostola, chce spraviť halu.

Hiklová Jolana

Vybudovala domov dôchodcov a dobre sa starala o obyvateľov Horného Srnia, ktorí tam boli ubytovaní.

Janečka Vladimír

Za prácu s mládežou.

Jantolák Florián

Bol riaditeľom školy, učiteľom. Vždy bol pre svojich žiakov vzorom, okrem iného im vštepoval

lásku k folklóru. Bol prívetivý k žiakom aj k rodičom. Taktiež pôsobil ako predseda záhradkárskej osady a za jeho pôsobenia sa uskutočnil prevod pozemkov záhradiek na Vršku do osobného vlastníctva. Bol vynikajúci futbalista, najlepší útočník. Šport presadzoval aj na škole – počas jeho éry dosahovala naša škola veľmi dobré športové výsledky na rôznych úrovniach (okres i kraj).

Hoci nie je rodák z Horného Srnia, venoval jeho rozvoju v oblasti školstva, kultúry, športu a záhradkárstva značné množ-

Kubíček Štefan

Bývalý veliteľ Dobrovoľného požiarneho zboru Horné Srnie.

Lipták František

Všestranný a veselý maliar, prútikár ochotný pomôcť všetkým.

Lipták Jozef

Vyštuoval jadrovú fyziku na Fakulte technickej a jadrovej fyziky ČVUT Praha a Fyzikálnej fakulte Moskovskej štátnej univerzity M.V.Lomonosova v Moskve. Titul CSc. získal na Matematic-

je pre nich autoritou a zároveň „kamarátom“. Nezabúda ani na svojich starších zverencov, rád sa s nimi stretne, porozpráva a keď treba pomôcť, pomôže.

Martišková Vilma

Napísala pekné básne, pracovala v knižnici.

Mikolášek Jozef

Jeho rukami prešlo množstvo žiakov, ktorí našli uplatnenie v živote. Dodnes nezabúda na svoje pôsobenie ako učiteľ, vždy sa ochotne stretne s bývalými žiakmi.

Je skoro na každej akcii, veľa času obetuje pre obec.

Pavlačková Jarmila

Milá, aktívna, zapája sa do diaľnia v obci, je šikovná na všetko. Našej obci obetuje veľmi veľa času.

Petro Ján

Učiteľ, riaditeľ školy, zaujímal sa o život v obci. Bol aj richtárom, dal vysadiť topole okolo rieky Vlára, ktoré slúžili ako vetrolamy aj na zachytávanie prachu a hluku z cementárne. Miloval prírodu.

Pisetta Giovanni Batista

Založil cementáreň a dal prácu mnohým ľuďom.

Savka Jozef

Bývalý starosta obce, ktorý toho pre obec veľa spravil, hlavne v akcii Z. Jeho zásluhou je vybudovaná kanalizácia, plyn a množstvo bytov v obci. Zaslúžil sa tiež o vybudovanie nových ulíc, vyasfaltovanie ulíc v celej obci, reguláciu potoka na Hornom konci, pridruženú výrobu na starej škole aj postavenie nových hál pre výrobu v Blatí.

Schulzová Mária

Učiteľka, veľmi milá, starostlivá.

Stachová Marianna

Za celoživotnú prácu, obetavý prístup ku každému, kto potreboval pomoc, zachránila viacero životov. Zdravotná sestra u detského lekára, vždy milá, ochotná, pomáhala aj iným chorým ľuďom v obci, keď mali zdravotný problém – hocikedy, aj v noci.

Šumichrastová Eva

Učiteľka na základnej škole, ktorá zachováva dávne zvyky v obci, zodpovedne vedie mládež k folklóru. Okrem toho, že vedie Kamenček a záleží jej, aby deti poznali históriu a tradície svojej obce, aktívne pracuje pre obecné noviny Lipovec.

Turček Augustín

Farár, ktorý pôsobil v Srni v ťažkých časoch prenasledovania cirkvi v 50. rokoch. Na fare sa v jednej izbe kúril drevom. Tá slúžila ako pracovňa, spálňa aj na prijímanie návštev. Obložil kostol travertínom, dal vybudovať Lurdskú a Sedembolestnú kaplnku, ktoré boli potrebné pre umiestnenie oltára zo starého kostola aj pre umiestnenie pohyblivého Betlehema, ktorý tam navrhol. Dal elektrifikovať zvony, upravil nádvorie pred kostolom, kde bolo veľa kvetov a stromov. Bol to veľmi milý a ľudský človek.

Zavřel Jozef

Pomáhal všetkým deťom v dedine.

stvo energie, času, ale hlavne kus svojho srdca. Ja by som sa chcela zamerať na jeho ľudskú stránku, ktorú som zažila ako žiačka tunajšej základnej školy, v ktorej pôsobil najskôr ako učiteľ. Neskôr som ho mohla zažiť ako člena FS Srňan, ktorý fungoval pod jeho vedením, a vysokoškolačka, ktorá prišla pracovať na rodnú školu, na ktorej už pôsobil ako jej riaditeľ a ktorej ponúkol pracovné miesto. A tak akosi voľky – nevoľky naviedol mňa a aj moju ďalšiu začínajúcu kolegyňu Evku na to, aby sme založili v obci aj detský folklórny súbor. Najviac si na ňom vážim vlastnosť, ktorú síce neviem pomenovať, ale pokúsim sa ju opísať. Už ako dôchodca a bývalý riaditeľ tunajšej školy neodmietol nie tak dávnu prosbu prísť na čas zastupovať na pozíciu učiteľa – telocvikára. Skromne, zodpovedne, s dobrou náladou a úsmevom na tvári vyučoval deti a žartoval v zborovni. V tom je mojím veľkým vzorom, že aj ako bývalý riaditeľ sa dokáže vrátiť do úlohy učiteľa a naplniť zmysel tohto povolania.

Kebísek Michal

Zakladateľ dychovky v Hornom Srni, účastník 1. sv. vojny, aj napriek zraneniu v boji roky udržiaval dychovku.

Krajčí Alojz

Za jeho publikačnú činnosť o histórii obce. Tiež bol dlhé roky poslancom, kronikárom.

ko – fyzikálnej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v roku 1981. Titul RNDr. získal na Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe v roku 1982 a titul Ing. v roku 1983 na Elektrotechnickej fakulte SVŠT v Bratislave. Docentom sa stal v roku 1988 v odbore knižničná a informačná veda na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po skončení vysokej školy nastúpil do zamestnania na Katedre teoretickej fyziky vtedajšej Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave ako odborný asistent. Kandidátsku prácu „Integrály podľa dráh v kvantovej mechanike“, obhájil v roku 1981 na Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 1979–1986 pracoval v Československom stredisku pre životné prostredie v Bratislave na vypracovaní „Informačného systému RVHP pre životné prostredie INFORMOOS“. Od roku 1986 pôsobil ako pedagóg na Katedre knižničnej a informačnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Lipták Zdenko

Pre jeho prácu s mládežou, trénuje basketbal a vedie vodácky krúžok. Vďaka nemu boli žiaci majstrami Slovenska v kanoistike. Milý, ústretový, hocikedy prehodi milé slovo. Takých ľudí nie je veľa. Mládež ho má rada,

Nižník Štefan

Je známy tým, že každý deň v Hornom Srni slúži svätú omšu a svätú spoveď. Síce sa v Hornom Srni nenarodil, ale aj tak tu teraz býva a slúži omše od roku 2015.

Papiernik Ján

Bývalý vedúci PD Vlára, pomáhal v obci aj v PD.

Papiernik Ján (Kríček)

Od detstva aj v dospelosti hral divadlo. Od 12 rokov hral s prvými srňanskými muzikantmi v dychovke, neskôr bol kapelníkom. Učil a pripravoval chlapcov dychovkárov. Dlhé roky bol organizantom v miestnom kostole a s manželkou pomáhali ako v kostole, tak aj s bežnou domácnosťou kňazom na fare.

Papierniková Marta

Dlhoročná matrikárka obce, členka speváckeho súboru Srňan. Je to žena, ktorá dokáže všetko zorganizovať. Má krásne vystupovanie. Organizuje a uvádza rôzne akcie v obci. Je dlhoročná členka kultúrnej komisie. Okrem toho všetkého je spojená aj s duchovným životom v Hornom Srni. Pri slávnostných príležitostiach víta a má príhovor k biskupovi, kňazom pri ich jubileách... Svojím spevom nás sprevádza na svätých omšiach. Je to veľmi príjemný a obetavý človek, človek s veľkým prehľadom a ešte väčším srdcom.

Kto sa stal osobnosťou Horného Srnia?

Eva Šumichrastová, RR

„Bez práce organizátorov, trénerov, dobrovoľníkov, ochotníkov, vedúcich zborov či nadšencov by o Hornom Srní vedel v okolí málokto.“

Týmito slovami sme vás v minulom čísle oslovili spolu s výzvou, aby ste nám poslali svoj tip na osobnosť Horného Srnia. Veková hranica, oblasť a historické obdobie pôsobenia, ani dôvod nominácie nebol obmedzený, a tak sa nám do redakcie dostali mená naozaj z rôznorodých oblastí života v našej obci. Sme radi, že ste na našu výzvu zareagovali, škoda len, že v mnohých prípadoch sme v obálke našli len meno osobnosti – bez udania dôvodu.

Ponúkame vám abecedný zoznam všetkých nominovaných osobností s popismi, ktoré sme od vás dostali. Ďakujeme najmä tým, ktorí svoj tip doplnili charakteristikami osobností či krátkymi spomienkami.

No a výsledok?

Celkovo nám prišlo 84 hlasov. Najviac ste ich venovali **Floriánovi Jantolákovi, Zdenkovi Liptákovi a Marte Papiernikovej**. Blahoželáme!

Veríme, že všetci títo ľudia nájdu svojich nasledovateľov a my budeme môcť k osobnostiam Horného Srnia pripisovať nové mená. Možno vám niektoré typy pripomenuli ľudí, ktorí kedysi spravili niečo aj pre Vás, možno ste ani všetky osobnosti z týchto nominácií nepoznali. V ďalších číslach Lipovca by sme vás chceli o nich postupne viac informovať. Ak ste medzi nimi nenašli svoj tip na osobnosť Horného Srnia, budeme radi, ak nám aj naďalej budete posilať tipy na lipovec@horiesrnie.sk alebo do schránky pri vchode do školy. Čím viac ich bude, tým lepšie sa nám bude spolumažovať. Začať však musíme vždy od seba.

Florián Jantolák

Zdenko Lipták

Marta Papierniková

Čas k precitnutiu a nájdeniu srdca viery (dokončenie zo str. 1)

Lubomír Žák

Z prednej lavice ľavého radu vyštartovala mladá žena, rýchlym krokom prešla cez celý kostol, prišla k prekvapenému starčekovi a viedla ho na svoje miesto. Bolo vidieť, s akou radosťou prijal jej gesto. Toho si však všimli všetci, najmä ľudia v zaplnených laviciach. Ich hlavy sa zvedavo krútili smerom k dvojici prechádzajúcej cez celý kostol. Niektorí na nich hľadeli dlhšie, pričom sa zdalo, akoby sa nad niečím zamysleli. Aj ja som sa hneď zamyslel, a to nad myšlienkou, ktorá sa vo mne rozsvietila bleskovo a spontánne v okamihu, ako stíchli kroky sadajúceho si starčeka.

Cítil som v sebe úplne jasne, že to, čo sa práve udialo, obsahovalo hlboký odkaz, ktorý bol odovzdaný nielen tým, čo sedeli v laviciach, ale aj mne, stojacemu vzadu, a všetkým prítomným. Akoby to bolo Niekým „zhora“ nachystané presne na začiatok pôstneho obdobia. Akoby tam bol ten starček Niekým poslaný; ako keby tá celá scéna bola Niekým vopred premyslená a na-

časovaná tak, aby sa odohrala skôr než zaznejú prvé noty organu a našich pôstnych spevov a než my kňazi odrecitujeme slová vstupnej modlitby. Pritom som ale silne cítil, že ten odkaz sa nemôže „zúžiť“ len na hlboko ľudskú a kresťanskú pravdu o tom, že máme pomáhať starým ľuďom, že k nim máme byť citliví, pozorní. A ani na tú dôležitú pravdu, ktorá hovorí, že sa nemáme egoisticky uzatvárať pred potrebami druhého, najmä ak tá druhá osoba je v núdzi. Išlo tu o niečo ešte podstatnejšie.

Totíž, to náhle postavenie sa neznámej mladej ženy v jej lavici, to jej dynamické vyštartovanie k vzdalujúcemu sa starčekovi vyzeralo, ako keď uprostred stovky mramorových sediacich sôch zrazu jedna nečakane ožije, rýchlo vstane a začne sa hýbať a hovoriť. A práve o tomto bol ten „odkaz zhora“. Pozýval a pozýva pochopiť, že dlhé pôstne obdobie je tu znova preto, aby sme ožili, aby sme sa zobudili, aby sme precítili z našej ľudskej, spoločenskej, ale aj náboženskej strnulosti. Pochopiteľne platí, že je to obdobie, počas ktorého je kaž-

dý kresťan pozvaný k sebazáporu, k odopieraniu, skrátka k častejšiemu a prísnejšiemu pôstu; pričom je jasné, že ide o prehodnotenie postoja k našim menším či väčším závislostiam, excesom, a to nielen v oblasti jedla a alkoholu, ale aj vizuálnych a digitálnych „produktov“ atď. Taktiež pochopiteľne platí, že je to obdobie, keď sa v našich kostoloch viac káže o dôležitosti pokánia, o boji s hriechom, o častejšej modlitbe, o almužne pre chudobných, keď sa predlžujú rady pred spovednicami atď. A predsa, bez vnútorného ožitia, bez zobudenia sa, bez precitnutia toto všetko má (ak by som sa mal vyjadriť slovami sv. Pavla) iba cenu „cvendžiaceho kovu a zuniaceho cimbalu“, jednoducho: hodnotu „pozlátka“, „strnulej zvyklosti“, osobného či kolektívneho „náboženského folklóru“.

Ale o aké ožitie, zobudenie sa, precitnutie vôbec ide? O také, ktoré v sebe obsahuje pravdu a milosť veľkého pôstu ako takého. Toto liturgické obdobie nás má totiž pripraviť na slávenie veľkonočných sviatkov, má nás viesť do načúvania rytmu

ich „srdca“. Povedané inými slovami, pôstne obdobie je tu preto, aby sme vnútorne ožili, zobudili sa, precítili v duchu tej Kristom zjavenej pravdy, ktorá je pravdou Svätého týždňa a ktorá je nám opätovne zvestovaná a sprostredkovaná slávnostnými celebráciami „Zeleného štvrtka“, „Veľkého piatku“, „Bielej soboty“, „Veľkonočnej vigílie“ a „Nedele vzkriesenia“. Je to pravda o Bohu, ktorý pozýva všetkých ľudí k stolu zmierenia a bratstva. Pravda o cirkvi ako spoločenstve ľudí vzájomne zjednotených v úcte, rešpekte a láske medzi sebou, podľa príkladu jednoty a lásky Otca, Syna a Ducha Svätého. Pravda o Ježišovi, o vysokej cene, ktorú zaplatil vlastným životom, aby ľudia konečne uverili, že Boh ich nekonečne miluje. Pravda o životodarnej božej sile, ktorá vzkriesila „obetného baránka“ jedinečnej Božej misie, majúcej za úlohu zjaviť svetu pravú hodnotu a tajomstvo života: Lásku. Pravda o tom, že my všetci sme povolani ku vzkrieseniu, ale ešte predtým k odhodlaniu nasledovať veľkonočného Baránka, jeho príkladu a jeho

nebeských, a predsa hlboko ľudských „ideálov“.

V ten podvečer sa počas sv. omše v olomouckom Kostole sv. Michala už nič tak „mimoriadne“ nestalo. Všetko prebehlo tak, ako to už na Popolcovú stredu býva zvykom: Zazneli povzbudivé čítania zo sv. Písma, hlboké kajúcne modlitby, trefné slová kazateľa, prijali sme na čelo znak pokánia, spievali pekné pôstne spevy, bol nám daný eucharistický pokrm. A predsa bolo cítiť, že niečo mimoriadne sa predsa len stalo – zrodila sa vnútorná túžba znovu vstať, dať sa do pohybu, odhodiť od seba ľudskú a náboženskú strnulost, únavu, predsudky, zranenia z predchádzajúcich neúspechov a opäť sa upriamiť na to, čo je podstatné: Jednoducho, túžba vstúpiť do srdca kresťanskej viery.

Keď sme vychádzali z chladného kostola, v povetrí bolo zreteľne cítiť teplejšie večerné závaný ďalekej, a predsa už prichádzajúcej jari. Najmä však bolo cítiť, že našich srdc sa práve dotkli prvé lúče hoc ešte vzdialeného, no zároveň už oživujúceho svetla veľkonočného tajomstva.

Charitatívny ples zamestnancov CEMMAC-u

Annamária Králiková

Plesovú sezónu každoročne otvára bratislavský „Ples v opere“, ale v Hornom Srní už tretí rok za sebou otváral sezónu ples pre zamestnancov firmy CEMMAC. Nádherne vyzdobená sála, slávnostné oblečenie i atmosféra sa vznášala priestranstvom kultúrneho domu už od samého začiatku. Cementáreň tento rok oslavuje 90. výročie od prvého výpalu portlandského slinku v Hornom Srní a svoje významné jubileum oslávila fabrika so zamestnancami ako s prvými.

Generálny riaditeľ Martin Kebísek otvoril ples príhovorom, v ktorom vyzdvihol, že takéto významné výročie je dôkazom, že fabrika a hlavne ľudia, ktorí ju tvoria, sú hlavným ťahúňom jej úspechu.

O program sa tento rok postaral nestarnúci a stále charizmatický spevák a skladateľ Pavol Hamel, ktorého výber nebol celkom náhodný. Kým cementáreň oslavuje okrúhle výročie v tomto roku, Pavol Hamel oslávil minulý rok hneď tri výročia: v decembri oslávil 70. narodeniny, album Zvonky zvoňte sa dožil neuveriteľných 50 rokov od vydania a skupina Prúdy spolu hráva už 55 rokov. So svojimi známymi pesničkami, chytľavými melódiami a evergreenmi ako Medulienka, Učiteľka tanca či Pri poslednom litri vína rozprúdil krv pozvaných a tanečníci spontánne rozvírili parket.

Po hodinovom koncerte sa zábava nekončila, práve naopak. Do tanca začala hrať Hornosrnianska dychovka, ktorá neúnavne a s elánom vyhráva-

la až do skorého rána. Kapela predviedla pestrý repertoár tanečných skladieb v podaní menšieho orchestra a postarali sa o kvalitnú zábavu, pri ktorej tanečný parket praskal vo švíkoch.

Ples rovnako ako po minulé roky mal aj charitatívny rozmer – pomôcť občanom z Horného Srnia, ktorí sa dostali do ťažkej životnej situácie. Vďaka vyzbieraným peniazom na vstupnom a tombole mohla firma CEMMAC poukázať spolu 1 840 € trom rodinám, ktoré navrhol obecný úrad.

Veríme, že i v budúcnosti ľudský rozmer tejto kultúrnej akcie bude zamestnancov motivovať k stretnutiam, ktoré zároveň prispievajú k budovaniu silnejších kolegiálnych vzťahov.

FOTO: RÓBERT BONKO

Rozlúčka s fašiangami

Jarmila Pavlačková

Posledných a dlhých fašiangoch nám nezostalo nič iné, len sa s nimi rozlúčiť. Pod záštitou obecného úradu sa toho podujala skupina Kurník šopa. Zahrali a rozveselili naše ulice spolu s dievčatami v krojoch. A tak ako sa patrí – pochovali aj basu, a to v pohostinstve Alf v sprievode našich srňanských mládencov... Ako na správnej dedine, nechýbalo ani „oškvarkové“ a 40-dňový pôst mohol začať.

FOTO: AUTORKA

Skautský ples

Skauti zo 117. zboru sv. Františka z Assisi zorganizovali už po 14.-krát skautský ples. Tentoraz sa zábava niesla v téme prírody. Pokračovali sme totiž v oslavách 15. výročia založenia nášho zboru. Ples sa konal 23. februára v priestoroch Kultúrneho centra v Nemšovej. Takmer 300 hostí zabávala dychová hudba Kamarádi z česko-slovenských hraníc a už tradične aj DJ Janečka. Hostia mali k dispozícii aj fotokútik zariadený v prírodnom štýle, takisto na nich o polnoci čakala bohatá tombola s rôznymi cenami. Za všetky dary ďakujeme našim sponzorom. Najväčšia vďaka patrí našim hosťom, ktorí sa zabávali až do skorého rána a nenechali sa zahanbiť ani pri tradičnom belgickom tanči. Veríme, že sa vidíme opäť o rok na 15. skautskom plese s ďalšou zaujímavou témou.

M. ŠUMICHRASTOVÁ, FOTO: L. KAKODY

Maškarný ples 2019

Do posledného detailu zvládnutá príprava, výborná nálada a super ľudia boli tými najdôležitejšími ingredienciami na tohtoročnom maškarnom plese. Vedenie školy touto cestou ďakuje šikovným pani učiteľkám a personálu našej materskej školy.

FOTO: MIROSLAVA ČERNÍČKOVÁ

Active English Week

V dňoch 28. januára – 1. februára 2019 sa po prvýkrát na našej základnej škole uskutočnil týždeň aktívnej výučby anglického jazyka (tzv. Active English Week) pod vedením skúsených lektorov z Veľkej Británie a USA.

Gabriela Fedeleš

Žiaci 8. a 9. ročníka absolvovali počas tohto týždňa denne šesť hodín intenzívnej, no zároveň zábavnej formy výučby angličtiny. Mnohým prihláseným žiakom sa tak prvýkrát naskytla príležitosť rozprávať sa s Angličanom či Američanom „naživo“, a tak prichádzali v prvý deň do školy s obavami: Aký bude ten anglický učiteľ a čo keď mu nebudem rozumieť? No už počas prvých minút sa ukázalo, že lektori Jon, Sam a Craig sú pohodoví ľudia (veď nie nadarmo sa hovorí: „Pokojný ako Angličan“). Lekcie prebiehali v uvoľnenej, zábavnej a priateľskej atmosfére okorenenej typickým britským a americkým humorom.

Lektori sa snažili predovšetkým hrovou formou a rôznymi tvorivými aktivitami aktivizovať a motivovať našich žiakov, zlepšiť ich komunikačné schopnosti. Ich hodiny boli zamerané na prekonávanie rečových bariér a odbúravanie neistoty a strachu z hovorenia. I keď sú medzi našimi žiakmi výrazné rozdiely v porozumení a používaní anglického jazyka, cieľom lektorov bolo zapojiť a povzbudiť každého žiaka. Vždy, keď som vstúpila do triedy, žiaci sa intenzívne hlásili alebo písali či kreslili, smiali sa na vtipných poznámkach učiteľa. Teda rozumeli pokynom, otázkam a vedeli povedať alebo obhájiť svoj názor, a to všetko v cudzom jazyku.

Záverečné ohlasy našich žiakov na anglický týždeň boli

Vyučovanie anglického jazyka prebiehalo hrovou formou

Po ukončení programu získali všetci žiaci certifikáty

veľmi pozitívne, páčili sa im aktivity, zábavné hry a, samozrejme, aj to, že sa počas celého týždňa neznámkovalo! Mnohí tvrdia, že prekonal bariéru rozprávať, neobávajú sa už komunikovať ústne aj napriek možným gramatickým chybám. Mnohí popisali celý týždeň ako úsmevný a zábavný, ale veľmi krátky.

Program Active English Week beží od r. 2007 a odvtedy sa ho zúčastnilo viac ako 30 000 žiakov od 6 do 19 rokov. Organizuje sa na Slovensku, v Čechách a v Rakúsku. Od roku 2018 prebieha aj nemčine.

Je veľmi dôležité, aby si deti v praxi overili, že denné učenie sa anglického jazyka sa oplatí. Takýto intenzívny týždeň vyučovania cudzieho jazyka prináša ovocie vo forme nadobudnutého sebavedomia a odbúrania strachu z komunikácie v cudzom jazyku.

FOTO: ARCHÍV ZŠ

Po stopách názvu našej školy

Je to už 20 rokov, odkedy je naša škola nazvaná po Václavovi Mitúchovi. Vieme však, kto to bol? Ako nová riaditeľka som sa vydala po stopách jej histórie.

Martina Hanusová

riaditeľka školy

Už od roku 1999, čiže 20 rokov, nesie naša škola čestný názov udeľený Ministerstvom školstva Slovenskej republiky „Základná škola Václava Mitúcha“, ktorý sa v roku 2003 po spojení s materskou školou zmenil na „Základná škola s materskou školou Václava Mitúcha“. Ako tento názov vznikol? Prečo máme v názve meno Václav Mitúch? Kto to bol? Čo o ňom vieme? Čo o ňom vedia naši žiaci a občania našej obce? Tieto a ďalšie otázky boli podnetom k tomu, aby som sa ako nová riaditeľka školy vydala po stopách histórie. Ešte predtým som urobila prieskum u mladších žiakov a bola som milo prekvapená. Väčšina našich žiakov vedela, že Václav Mitúch bol prvý učiteľ v našej

Václav Mitúch

1785 – 1866

Rodák z Horného Srnia, ktorý tu pôsobil ako prvý učiteľ. Pred otvorením školy bol aktívny ako organista, pisateľ rôznych písomností pre obec i občanov. Asistoval aj pri pohreboch. Zomrel počas epidémie cholery, ktorá v Hornom Srní zúrila v r. 1866.

obci. V ankete Najväčší Slováky by sme ho síce nenašli a ani zbytku Slovenska toto meno, samozrejme, známe nie je, ale pre našu obec je to človek, ktorý vzdelával našich prapra-pra rodičov. Myšlienka, aby škola niesla jeho meno, vzišla z dvoch návrhov, ktoré obec pod vedením starostu pána Vidomana, miestnych poslancov

a kronikára obce zvažovala. V tomto čísle Lipovca predstavím počiatky školstva v našej obci a v ďalších číslach budem postupne pokračovať.

História školstva v Hornom Srní

Na základe záznamov z pamätnej knihy obce sa domnievame, že do roku 1840 nebola v Hornom Srní škola a deti z našej obce chodili pravdepodobne do školy v Nemšovej: „Isté je, že obec Horné Srnie bola do roku 1840 jak farnostou, tak aj školou pripojená do Nemšovej. V tom roku zvolený bol prvý učiteľ v obci istý Václav Mitúch, ktorý vyučoval v komôrke svojho bytu. Vyučoval slovensky.“

1840: zriadenie cirkevnej jednotriedky

Vyučovanie prebiehalo v komôrke bytu učiteľa Václava Mitúcha, ktorý sa nachádzal

v priestoroch rodinného domu „u Galku“ (lokalita oproti parku pri potôčku, v miestach za domom rodiny Galkovej).

Čo vieme o V. Mitúchovi

Informácie o živote Václava Mitúcha sú veľmi útržkové. Podľa materiálov Alojza Krajčího to bol pedagóg, ktorý sa do našej obce prisťahoval, keď mal 55 rokov. V spolupráci s Farským úradom sa na základe Výpisu z knihy zomrelých podarilo objaviť meno *Josephus Mituch*. Pri jeho mene figuroval titul *locidirector* a fakt, že bol vdovec. Prekvapivou bola informácia, že sa narodil v Srní v roku 1785, presný dátum však nie je uvedený. Z dostupných zdrojov nie je známe ani presné krstné meno, keďže sa vyskytuje meno Václav aj Josephus.

Zo záznamov p. Krajčího vyplýva, že pred otvorením školy bol aktívny ako organista a pisateľ rôznych písomností pre

obec i občanov. Asistoval aj pri pohreboch.

Václav Mitúch zomrel 14. októbra 1866 ako 81-ročný, pochovaný bol 16. októbra 1866. „V roku 1866 riadila v obci veľká cholera, ktorá si vyžiadala veľkých obetí. Na túto nebezpečnú nemoc vymrely vtedy celé rodiny a z nedostatku času mnohé obeti boli pochované do spoločného hrobu. V tejto dobe zomrel aj vyššie uvedený učiteľ.“ uvádza pamätná kniha obce. No zo záznamov priamo nevyplýva, že by bola príčinou smrti cholera.

Po detailoch života Václava Mitúcha budem pátrať ďalej. O prípadných nových zisteniach a ďalšom úseku histórie srňanského školstva budem informovať v budúcom čísle Lipovca. Zároveň chcem poprosiť spoluobčanov, najmä tých skôr narodených, že ak budú mať nejaké zaujímavé listiny, fotky a príbehy z histórie našej školy, aby ma neváhali kontaktovať.

Návšteva knižnice

Henrieta Kebísková

Marec – mesiac knihy sme si pripomenuli i v našej MŠ nielen rôznymi aktivitami, ale i návštevou našej obecnej knižnice. Na deti tu čakali police plné zaujímavých kníh pre veľkých i tých najmenších. P. Vilma Martišková deti pútavým rozprávaním oboznámila s poriadkom, ktorý treba pri návšteve knižnice dodržiavať, ale i so systémom požičiavania. Trpezlivo vysvetlila, ako sa správať ku knihám a orientovať sa v nich. Samozrejme, nechýbalo ani čítanie rozprávky, ktoré dodalo tú správnu atmosféru. Deti počúvali so záujmom. Mali možnosť nahliadnuť do hociktovej knihy, ktorá pútala ich pozornosť svojimi ilustráciami. Spolu s p. Klúčovským deti odmenili sladkosťou a pozvali ich, aby naďalej navštevovali knižnicu najskôr s rodičmi a neskôr ako samostatní čitatelia. Milí rodičia, deťom treba vštepovať vzťah ku knihám, lebo sú veľkou a nenahraditeľnou súčasťou ich detského sveta nielen v tomto mesiaci, ale po celý rok.

FOTO: ARCHÍV MŠ

Karneval v materskej škole

Katarína Kramlíková

Streda 28. 2. 2019 bola pre deti z našej MŠ naozaj výnimočná. V šatni sa za pomoci šikovných rúk mamičiek stali z obyčajných škôlkarov víly, motýle, krokodíle, spidermana via a karneval sa mohol začať.

V záplave všakovakých rozrávkových bytostí si princezné, rytieri, čarodejnice či červené čiapočky zatancovali metlový či stoličkový tanec, súťažili s balómní i stužkami a v proménade si vyberali spomedzi seba najoriginálnejšiu masku. Keďže všetky masky boli krásne, všet-

ky deti dostali sladkú odmenu. Potom sa už vybrali na 4. triedu, kde sa konala celoškôlkárska fašiangová megadiskotéka. Poriadne vyhľadovaní a unavení škôlkari sa po dobrom obede premenili len na jedinú masku – plní zážitkov zaspali ako bábätká.

FOTO: ARCHÍV MŠ

Srdcom, dušou učiteľ

Martina Hanusová

riaditeľka školy

Jednou z tých príjemnejších povinností riaditeľa školy je hodnotiť svojich pedagógov a predstavovať ich poctívú učiteľskú prácu verejnosti. Preto som sa rozhodla, že každoročne pri príležitosti Dňa učiteľov ocením jedného pedagóga, ktorého práca už dlhoročne prispieva k dobrému menu našej školy a zanechala pozitívne stopy na našich žiakoch. Ocenenie „Srdcom, dušou UČITEĽ“ si v tomto roku za svoju prácu prevzala pani učiteľka Evka Šumichrastová. Takže trošičku o nej.

Mgr. Eva Šumichrastová pôsobí ako pedagóg na Základnej škole v Hornom Srní už 22 rokov. Je učiteľkou, ktorá svoje povolanie vníma ako poslanie. Predmet slovenský jazyk a literatúra vyučuje zanietene, so schopnosťou zaujať žiakov a s dôrazom na praktické použitie získaných vedomostí v reálnom živote. Podporuje u žiakov ich prirodzenú túžbu učiť sa, vedie ich k zodpovednosti a vie ich nasmerovať na správnu cestu života. Objavuje v nich talent a podnecuje schopnosť angažovať sa v živote školy a obce. Jej žiaci pravidelne reprezentujú školu v recitačných súťažiach, prispievajú svojimi literárnymi dielkami do obecného časopisu, pripravujú kultúrne programy pre školu i obec a v neposlednom rade dosahujú vynikajúce výsledky v celoslovenských testovaniach. Ako učiteľka dejepisu využíva zážitkové vyučovanie a podporuje kritické myslenie svojich žiakov. Zároveň vie žiakom pútavo priblížiť tradície nášho regiónu, život našich predkov a ich históriu.

Od samotného začiatku svojej učiteľskej kariéry sa podieľa na rozvoji kultúry v obci Horné Srnie. Je spoluzakladateľkou a v súčasnosti vedúcou detského folklórneho súboru Kamenček, je členkou redakčnej rady obecných novín Lipovec a zároveň jeho prispievateľkou. Každoročne sa podieľa na organizovaní množstva kultúrnych podujatí v obci a škole, kde pútavou a mnohokrát úsmevnou formou približuje mladej generácii naše tradície a históriu.

Mgr. Eva Šumichrastová je človek, ktorý pôsobí veľmi skromne, namiesto slov necháva za seba hovoriť činy. Svoju prácu spája s odbornosťou, tvorivosťou, obetavosťou a slušnosťou. Je v správnej miere náročná na svojich žiakov a zároveň láskavá a chápaná učiteľka. Vedenie školy vysoko hodnotí jej pracovitost, spoľahlivosť, ochotu a spolupatričnosť ku škole a obci. Jej najväčším pozitívom je schopnosť vyjadriť svoj postoj, názor, zdravú kritiku a navrhovať nové riešenia.

FOTO: ARCHÍV ZŠ

Pavol Červený

Pri tejto príležitosti sa chcem aspoň trochu zamyslieť nad touto významnou kultúrnou udalosťou a zaznačiť niektoré historické skutočnosti.

Prvou divadelnou inscenáciou v obci Horné Srnie bola hra z dedinského prostredia od Ferka Urbánka Kamenný chodníček. Na predvedenie tejto hry boli upravené priestory v krčme na Kamenci, ktorú vlastnil Michal Kebísek.

Hralo sa v hostinci i škole

Realizácia ochotníckeho divadla vznikla z iniciatívy mladíkov a dievčat aj za pomoci správcu farnosti Ignáca Dieru. Podľa záznamov v kronike zakladateľmi zboru ochotníkov boli: Ondrej Klúčovský, Michal a Jozef Papiernikovci. Provizórne javisko v starom hostinci zhotovil Ján Breznický. Úlohy režiséra sa zhostil Ján Korienek.

V ďalších rokoch 1921 – 1923 sa divadelné predstavenia realizovali v učebni cirkevnej školy. Hercami boli žiaci za réžie učiteľiek Eleonóry Dúbravicej a Margity Procházkovej.

V rokoch 1924 sa pre našich divadelných ochotníkov znova upravila scéna v krčme na Kamenci. Zakúpili sa aj staršie kulis s finančným príspevkom Ondreja Klúčovského. Začali úspešné roky ochotníckej divadelnej činnosti v Hornom Srní, a to až do roku 1943.

Celoslovenský úspech

Počas týchto 19 rokov naši ochotníci každoročne nacvičili a občanom úspešne predviedli aspoň jednu divadelnú hru. Uvediem názvy niektorých: Hora volá, Jánošík, Kozuby hasnú, Bludár, Dámy a huzári, Hrob lásky, Zlaté srdce, Mlynár a jeho dcéra.

Naši ochotníci v tomto období dosiahli svoj najväčší úspech v roku 1943. Vtedy sa zúčastnili Celoslovenskej súťaže divadelných ochotníkov v Banskej Bystrici. Na súťaži sa predstavili s hrou Kto si bez viny, hod po mne kameňom. Ochotníci z Horného Srnia obsadili v celkovom hodnotení 4. miesto v rámci Slovenska.

Za svoju úspešnú divadelnú činnosť vďaka ochotníkom najmä miestnej organizácii Matice slovenskej a dobrovoľnému požiarnemu zboru v obci.

Vojna zasiahla aj divadlo

Od jesene 1943 do mája 1945 bola naša obec poznačená vojnovými udalosťami 2. svetovej vojny a ochotnícka činnosť stagnovala. Oživenie činnosti ochotníkov nastalo až v roku 1946. V povojnovom období sa do ochotníckej činnosti aktívne zapojilo množstvo mladíkov a dievčat ako hercov a divadelných pomocníkov. V kronike sa píše, že zbor ochotníkov pre divadlo mal až 64 členov.

Tri svadby na jednom pohrebe

Divadlo v Hornom Srní

V roku 2019 si obec Horné Srnie pripomína niekoľko svojich celoobecných výročí. Patrí medzi ne aj 100 rokov od odohratia prvej divadelnej hry v našej obci.

Nevesta zo žalára

FOTO: ARCHÍV P. Č.

Ženský zákon

FOTO: ARCHÍV P. Č.

čovali vo svojej úspešnej činnosti nácvičku divadelných hier.

Už pri otvorení Závodného klubu Cementár sa predstavili hrou Bačova žena. V ďalších rokoch nacvičili a znovu našťudovali známe divadelné hry: O veselom hrobárovi, Faraóni, Starý zalúbenec, Nevesta zo žalára, Kamenný chodníček, Odhalenie, Klbko, Meridián, Ploty stavať netreba, Prípád Adama a Evy, Svadba pod kohútom, S brokovnicou na manžela, Hľadá sa mladucha a kôčka. Za hru Odhalenie naši ochotníci získali 3. miesto v Krajskej súťaži divadelných súborov kategórie C.

V roku 1947 Vít Kebísek zrekonštruoval nepoužívanú, starú židovskú krčmu na Kamenci. Vybudoval v nej aj malú sálu s javiskom. Dňa 23. marca 1947 tam bola ako premiéra odohratá divadelná hra A keď zazvonili na Anjel Pána.

Divadelná sála z jedálne

V rokoch 1948 – 1952 nastal druhý útlm divadelnej činnosti v obci. Oživenie prišlo až po roku 1953, keď sa uvoľnila drevená jedáleň pre cestných a dopravných robotníkov na Čerňave. Obec ju na vlastné náklady upravila na divadelnú a tanečnú sálu s javiskom. Tieto priestory boli v nepretržitej prevádzke až do roku 1966.

Našich ochotníkov si v tomto čase prevzal pod patronát Závodný klub Cementár, čím sa zlepšilo aj ich finančné zabezpečenie. V týchto priaznivých podmienkach naši ochotníci úspešne odohrali divadelné hry: História jednej lásky, Ženský zákon, Hľadanie v oblakoch, Bačova žena a divadelnú hru s názvom Zem.

Nová éra v moderných priestoroch

V roku 1966 bola dokončená výstavba moderného Závodného klubu Cementár s veľkou sálou s javiskom a s plátnom na premietanie širokohlých filmov. V nových priestorových podmienkach naši divadelní ochotníci pokračovali vo svojej úspešnej činnosti.

Cena za herecký výkon

V roku 1981 sa hornsosrnianski divadelníci zúčastnili Okresnej prehliadky v Trenčíne s hrou Žobrácke dobrodružstvo. Talentovaná herečka Darina Blašková získala na tomto predstavení hlavnú cenu za herecký výkon.

V zmysle divadelnej tradície v obci naši ochotníci pokračovali vo svojej úspešnej kultúrno-výchovnej činnosti aj v ďalších rokoch. Podľa spomienok pamätníkov bola poslednou divadelnou hrou realizovanou našimi ochotníkmi hra Faraóni, a to v zimnom období rokov 1988 – 1989.

Obnovenie bez úspechu

V roku 1990 divadelný ochotnícky zbor v našej obci ukončil svoju činnosť. Hoci niektorí naši občania prejavili záujem získať doterajších úspešných ochotníkov a mladých adeptov pre túto činnosť, ich snaha nebola úspešná. A tak musíme všetci smutne konštatovať, že od roku 1989, teda 30 rokov, už ochotnícka divadelná činnosť v Hornom Srní nejestvuje.

Lýdia Murárová

Kto je Miroslava Kopúňová?

Je to dievča, ktoré študuje na vysokej škole a popritom robí karate. Ja som jej osobný tréner. Nedávno vyhrala bronz na Majstrovstvách sveta v karate v Madride vo WKF karate, čo je najvyšší level. Je to olympijský šport.

Boli tam viacerí zo Slovenska?

V každej kategórii iba jeden.

Prečo sa o takomto úspechu nikde na internete nepísalo?

Asi je to málo známe medzi ľuďmi. Je to ako biatlon. Kým nebol Kuzminovej, nikto o ňom nevedel. Nie je to hokej, nie je to futbal... nie je to masový šport. I keď na Slovensku je registrovaných 500 000 ľudí, ktorí robia karate. Ale v podvedomí bežných ľudí to nie je.

Čo sa na súťažiach boduje?

Kopy a údery. Je to klasický zápas, ktorý trvá tri minúty – bavíme sa o senioroch, nie o deťoch – keď trafia úder rukou na hlavu, majú bod, nohou na pás sú dva body a na hlavu tri body. Keď ho podtrhne, zhoďí na zem – zaboduje, musí ale ležať. Keď leží a trafí ho, má tri body, keď sedí a ho trafí, má len bod. Za kop sú tri body.

Ako to vyzerá na takých súťažiach? Koľko je súťažiach?

V Madride bolo 140 krajín, trvalo to 4 dni. Je to formou pavúka. Napr. kategória, v ktorej išla Miroslava, mala 90 – 100 ľudí a idú vyradovacím spôsobom. Nejde každý s každým, ale ako v tenise.

Kde s Miroslavou trénujete?

V Nemšovej, ale je zo Zamaroviec, tak aj v ich telocvični.

Ako si sa ty dostal ku karate?

Ako decko. Najprv som chodil do Trenčína do jedného klubu. Potom sme spravili klub v Nemšovej. Boli sme taká partia. Môj švagor mal kamaráta Romana Korvasa, ktorý bol od nás o čosi starší. Ten chodil tuším do Bratislavy do školy a tam začal trénovať, a tak sme sa dali dokopy.

Bol si najlepší?

Svojho času áno. Chodili sme aj na súťaže, ale vtedy to bolo len v rámci Slovenska. Viac som nemohol dosiahnuť, nikde sme nemohli chodiť, bol komunizmus.

Bol si teda najlepší na Slovensku? Kedy?

Áno, bol, ale neviem presne kedy – asi v r. 1983 alebo 1984. Vtedy sa ale úplne inak súťažilo. Iné rukavice, iné pravidlá. Ako vo futbale, aj to sa stále vyvíja.

Kde pôsobíš teraz? Ako často mávate tréningy?

V Nemšovej v klube Mugen. Tréningy sú každý deň dve hodiny.

Miroslava Kopúňová nie je zďaleka jediná medailistka, ktorú Pavol Prno trénuje.

FOTO: ARCHÍV P.P.

Karate je pre intelligenetov

Keď ho stretnete na ulici, asi by ste si nepomysleli, že pred vami stojí najlepší karatista na okolí. Pri otázke, či bol majster SR, iba mávol rukou, akoby sa ho to netýkalo. Vraj hej, ale vtedy to bolo iné... Nech je ako chce, dnes je trénerom a dievča, ktoré od malička trénuje, získalo vlani na MS v Madride bronz. Tréner karate Pavol Prno.

Je o to záujem?

Je, ale slabý. Teraz máme 15 detí, ale sú aj z okolia. Tu sa však musia zapojiť aj rodičia. Ak sa nezapoja, dieťa síce chodí na tréning a cvičí, ale nejde na súťaž a to nemá efekt. Niektorí majú problém kúpiť mu rukavice za 6 eur...

Čím sa líši karate od iných bojových umení?

Je pre inteligentných ľudí. Je to ako šach. Nie ako box – tam niekoho trafí a má rozbitý ksicht. V karate musí byť dotyk, ale keď súperovi ublížiš, tak ťa diskvalifikujú.

Je s tým spojená nejaká východná filozofia?

To, čo robíme my, je športové karate. Je to čisto šport. I keď niektoré techniky – katy – ktoré sa tam cvičia, pomáhajú napr. na dýchanie, prekrvenie mozgu. Ale ja robím čisto šport. Tu ani nie je o čom a ani kedy hovoriť. Tie decká potrebujú byť v zábere. Je tam atletická, fyzická príprava, technická. Nie je čas meditovať.

Aké predpoklady musí mať adept na karatistu?

To je zložité. Nesmie byť zbr-

klý, musí myslieť. Musí byť krok pred súperom, predvídať. Stačí, že sa zle pohne, že má zle nohu a súper ho podtrhne, znemožní útok. Je veľa vecí, ktoré ovplyvnia vývoj zápasu.

Dá sa karate využiť v reálnom živote?

Určite. Aj ja som ho párkrát využil v sebaobrane. Ale nie je to zneužívané. Človek nemá potrebu sa biť, lebo sa vybije na tréningu. Napr. aj tá Mira trafila chlapa a museli zavolať sanitku, lebo ho nevedeli prebrať. Niekde na zábave do nej skákal a ona už

chytila nervy a trafila ho. Ale nie je to zneužívanie. Hm, ono je to tak, napr. nepôjdeš sa ty 50-kilová pasovať so 100-kilovým chlapom, lebo na to fyzicky nemáš. Jednu mu rubneš a spí.

Tréneri vo filmoch vyzerajú veľmi pokojne a vyrovnané. Si taký aj ty?

No, ale to nerobia športové karate. Filmy s karate sú hovadiny. Poviem to takto: Raz za dva roky sú majstrovstvá sveta. Získať tam medailu je absolútne umenie, lebo každé dva roky má medailu niekto iný. Len jeden jediný je 10 rokov na vrchole, inak sa tam melú. Čiže to, čo robím ja, je čisto šport.

Čo robia tí ľudia potom?

Na Slovensku je to tak – musíš ísť potom do roboty. Ale napr. v Azerbajdžane ten chalan, čo som spomínal, čo je 10 rokov na vrchole, dostal od prezidenta rentu 10 000 dolárov. Čiže ten nechodí do roboty. Avšak na Slovensku Hochschornerovci, ktorí boli trikrát olympijskými víťazmi, robia automechanikov. Je to smutné, pretože keby vyhrajú za iný štát, nemusia doživotne nič robiť. Mira bola tretia, nedostala nič. Azerbajdžanka bola prvá, dostala BMW X6. Napr. vo Francúzsku je karate druhý najpopulárnejší šport.

Kde všade si vycestoval vďaka karate?

Európu mám pochodenú celú.

Bol si aj v Japonsku?

Nie. Kvôli športovému karate by som do Japonska nešiel. Japonci nie sú zlí – majú aj výborných pretekárov – ale Európa je oveľa silnejšia. Napr. v Mirinej kategórii je 8 rovnako dobrých pretekárov z Európy. Kto vyhrá zápas je potom už len o tom, ako sa kto vyspí. Čiže 8 a iba 2 sú zo sveta – jedna Egyptanka, jedna Japonka. Čiže je zbytočné ísť do Japonska trénovať. A ani na to nie sú financie.

Trénoval si aj svoje deti?

Áno, Barbora bola výborná. Len neskoro začala. Staval som dom... Aňa je tiež výborná, ale nemôže zápasiť kvôli oči.

V akom oblečení sa trénuje?

Všetci by mali byť v kimone a hlavne by mali byť tak, ako potom budú na súťaži. Mali by mať teda papučky, rukavice, zubadlo, chránič hrudníka. 1 200 gramov majú chrániče a holene, papučky – noha si musí zvyknúť na tú záťaž. Úplne iné je trénovať bosý. Je to možno 10 dekov, ale ono to pri tej rýchlosti robí svoje. Na súťaži je potom červený a modrý, aby sa odlišili. Červený má červenú šerpu, rukavice, papučky. Tú sadu musí mať. Deti, keď prídu trénovať, môžu byť, samozrejme, aj v tepláčkoch. Ale ak niekto ide na súťaž, musí mať celý výstroj.

Úspech na majstrovstvách sveta.

FOTO: KARATE.SK

Pre malých karatistov je Mira veľkým vzorom

FOTO: KARATE.SK

Pod'akovanie rodákov

Marián Žák

Naši milí rodáci Hornosrňania, známi i neznámi, ktorí ste sa rozhodli založiť rodinu v našom rodisku. Vieme, že nie vždy je ľahké si privykať v novom prostredí, jeho spoločenskom živote a celkovo sa doň začleniť. O tom sme sa presvedčili, keď sme z rôznych dôvodov odchádzali z nášho rodiska do iných miest.

*Milé je stretnúť priateľa, rodáka,
jeho oslovenie poteší srdce,
bo spája nás puto rodnej zeme
symbol Ostrej hory, hrude
domoviny.*

A tak v roku 1998 vznikla myšlienka osloviť niektorých už usadlíkov, zmapovať rodákov a prípadne sa pokúsiť zorganizovať stretnutie rodákov Srňanov bývajúcich v Trenčíne. Myšlienka sa uchytila a 16. októbra 1999 sa uskutočnilo prvé stretnutie hornosrňanských rodákov. Bolo to ozajstné „sviatočné“ stretnutie, na ktoré nás prišli pozdraviť: predseda obce Milan Vidoman, kronikár Ing. Alojz Krajčí, dychová hudba Jána Papiernika – kapelníka a folklórny súbor Srňan s vedúcim Ing. Paľom Savkom. Doteraz sme mali päť stretnutí a nechýbali na nich hostia: starosta Ing. Jozef Krstín, z Bratislavy prišiel náš rodák Ing. Anton Michálik, z Brna Mária Blašková a Dušan Piatrik

často upadne do zabudnutia.

Tak ako plynie čas a voda tečie riekou Vlára a spája sa s vodami Váhu, tak sa tu naše dni života do mesiacov a rokov spájajú a naša mladosť postupne prechádza k jeseni života. Starneme a následne odchádzame v myšlienkach a spomienkach, že sa nám predsa niečo „podarilo“.

Spomíname na rodné dvory,

lúky, polia, hory,

to miesta našich hier.

Na rodičov, súrodencov,

ich rodiny

tiež kamarátov, všetkým odbíjajú hodiny čas roky a vek!

V Trenčíne a blízkom okolí sme zmapovali viac ako 120 rodákov – Srňanov. Najviac ich bolo s priezviskom Kebísek, o niečo menej Húserka, Papiernik, Michálik, Chlebana, Galko... Do našich radov sa hlásili i takí, ktorí prišli do Horného Srnia pracovať, či už do Cementárne, Výskumného ústavu cementu a maltovín, alebo aj učiteľia do školy. Doteraz ešte niektorí spomínajú, ako si zvykali, ako naši dobrých priateľov, susedov. Sú to: manželia Gríša a Vilma Konoňkovci, Ligda, Mitošinka, učiteľka Rajnincová, rod. Trepková, učiteľ Míkolášek, p. uč. Loneková, Dr. Kubička s manželkou a iní.

I tu nám naše rady rednú, tak ako všade, čo sa i v Lipovci dozvedáme. Touto cestou sa chceme poďakovať starostovi a pracovníkom obecného úradu, že na nás pamätáte, keď nám zasielate obecné noviny Lipovec, ktoré kolujú po rodinách našich rodákov. Sú to noviny na vysokej „profesionálnej úrovni“. Prinášajú rôzne postrehy zo života svojich občanov, z činnosti kultúrneho a spoločenského života, tiež z činnosti poslancov obec-

ného zastupiteľstva. Je to iste veľkou zásluhou redakčnej rady, žurnalistickou profesionálnosťou. Prosíme, ak je to možné, budeme veľmi vďační za zasielanie týchto novín. Ďakujeme starostovi Jozefovi Húserkovi a jeho pracovníkom.

Niet krajšieho miesta na svete

ako je rodná dedina,

čaro tichej izby

a teplej kuchyne.

Šťastný úsmev starých rodičov,

ten patrí všetkým – i pre vnukov.

Naše potomstvá sme prinášali,

by zreli, že my sme sa tam hrali.

Je to dlhá doba – času radosti

a ne jeden z nás sa už vytratil.

Zostal smútok, jazva bolesti,

odtiaľ sa nik nenavrátil,

čas je pánom aj minulosti.

Hlásime sa k svojim koreňom a ako lokálpatrioti chceme udržiavať s našou obcou Horné Srnie živý kontakt pri osobných stretnutiach i prostredníctvom novín Lipovec. Zo srdca želá Organizačný výbor rodákov v Trenčíne.

FOTO: JOZEF NITSCHNEIDER

Odchod z rodného hniezda nie je vždy ľahký a ani nebol. Veľká komunita Hornosrňanov sa ocitla v okresnom meste Trenčín. Dôvody a osudy sú rôzne: možnosť zamestnania a uplatnenia vo vyučených profesiách v niektorom z mnohých podnikov v Trenčíne – často aj s možnosťou získania bytu, či spoznanie celoživotného partnera.

s otcom a harmonikou. Žiaľ, šieste stretnutie, ktoré sa pripravovalo, sa neuskutočnilo, pretože nás opustili do večnosti z prípravného výboru Dr. Milan Chlebana, Anton Húserka a neskôr i Tóno Kebísek.

Dúfame, že sa nám ešte podarí tieto stretnutia uskutočniť, hoci prichádzajúca, mladšia generácia je apatická, a tak tradícia

ZO SZTP Horné Srnie hodnotila

Emília Nosálová

Vyhodnotenie plnenia plánu práce za rok 2018 uskutočnila na výročnej členskej schôdzi dňa 21. marca 2019 ZO SZTP Horné Srnie. Vo veľkej sále kultúrneho domu sa zišlo 115 zo 149 členov. Prítomných pozdravila prednesením dvoch básní z básnickej zbierky našej členky Vilmy Martiškovej Dozrievanie Hanka Makovcová. Po otvorení schôdze, privítaní prítomných, schválení programu predniesol hodnotiacu správu za rok 2018, plán práce a rozpočet na rok 2019 predseda organizácie Štefan Blaho. S hospodárením

organizácie oboznámil členov Marián Králik. Bolo konštatované, že plánované akcie sa podarilo uskutočniť, začo patrí vďaka aj našim sponzorom. Prítomných svojimi príhovormi pozdravili i hostia: predsedníčka krajskej organizácie Elenka Ronaiová a starosta obce Horné Srnie Jozef Húserka. Po diskusii, schválení uznesenia bolo podané občerstvenie – dobrý guláš. Nezabudli sme ani na našich jubilantov Brigitu Kondekovic, Antóniu Papiernikovú, Ferdinanda Galka, ktorým i touto cestou blahoželáme a prajeme im najmä veľa zdravia. Najbližšou akciou bude brigáda v miestnom parku.

Základná škola s materskou školou Václava Mitúcha

„V školských laviciach“

Výtvarná súťaž

Bliži sa oslava 85. výročia našej školy, preto by sme Vás radi oslovili s našou výtvarnou súťažou. Do súťaže sa môžu zapojiť všetci žiaci našej školy, ale aj tí, ktorí majú príjemné spomienky na školu a chceli by sa o ne podeliť s ostatnými.

- Téma:** „V školských laviciach“
- Termín:** do 30.4.2019
- Technika:** ľubovoľná
- Formát:** min. A3 a väčšie
- Kategória:** mladší žiaci, starší žiaci, skupinové a iné

Práce budú vystavené v priestoroch našej školy.

Najzaujímavejšie práce budú vyhodnotené a odmenené zaujímavými cenami.

Fantázií sa medze nekladú ☺☺☺

Základná škola s materskou školou Václava Mitúcha

vyhlasuje literárnu súťaž

„Keď som chodil do školy...“

V tomto roku si pripomíname 85. výročie našej školy, preto by sme Vás radi oslovili s našou literárnou súťažou, do ktorej sa môžu zapojiť nielen terajší žiaci našej školy, ale aj tí, ktorí v nej kedysi drali školské lavice. Tešíme sa na Vaše úsmevné, poučné alebo skoro zabudnuté príbehy, ktoré môžete doplniť „historickou“ fotkou z Vašich školských čias.

- Termín:** do 30.4.2019
- Forma:** ľubovoľná
- Kategória:** mladší žiaci (4.–6.roč.), starší žiaci (7.–9.roč.), bývalí žiaci

Najlepšie práce budú vystavené v priestoroch našej školy a publikované v obecných novinách. Zároveň budú odmenené zaujímavými cenami. Príspevky je možné poslať aj na emailovú adresu školy alebo vložiť do školskej schránky pri hlavnom vchode školy.

CSS Lipovec: Exriaditeľka sa pýta novej riaditeľky

Sociálne zariadenie Centrum sociálnych služieb v Hornom Srní má nové vedenie. Od 1. februára 2019 do funkcie riaditeľky ústavu nastúpila naša spoluobčianka pani Mgr. Renáta Papierniková.

Ing. Jolana Hiklová

Pani Renáta vyštudovala externe Vysokú školu zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety – študijný odbor sociálna práca. V sociálnej sfére začala pracovať v júni 1996 ako zastupujúca ekonómka počas materskej dovolenky práve v domove dôchodcov v Hornom Srní. Od roku 1998 pracovala ako ekonómka v CSS Skalka nad Váhom, kde neskôr pôsobila ako vedúca ekonomicko – prevádzkového úseku a aj zástupkyňa riaditeľa. V roku 2012 vyhrala výberové konanie na post vedúcej úplne nového súkromného zariadenia sociálnych služieb, no po roku sa vrátila opäť do štátneho zariadenia na pozíciu ekonómky, vedúcej ekonomicko – prevádzkového úseku a zástupkyne riaditeľa do Kostolnej-Záriečia, kde pôsobila doteraz.

Pani riaditeľka, hovorí sa, že človek by nemal dvakrát vstúpiť do tej istej vody. Ty si začínala kariéru sociálneho zamestnanca práve v sociálnom zariadení v Hornom Srní a po rokoch si sa vrátila naspäť. Ako si spomínaš na prácu v tomto zariadení? Čo ťa viedlo k tomu, aby si sa vrátila naspäť?

Spomienky na toto obdobie mám veľmi pekné. Bol to pre mňa začiatok mojej kariéry. Bola som v Hornom Srní krátko, ale veľa som sa naučila, a to nielen z oblasti ekonomiky. Veľmi sa mi páčila vytvorená atmosféra rodinného prostredia, tak pre klientov, ako aj pre zamestnancov. Je fakt, že za tie dlhé roky sa zmenila klientela aj zamestnanci. Dnes už nie sú obyvatelmi zariadenia zlaté babičky a deduškovia, ale aj mladí ľudia s rôznymi poruchami správania sa. Klienti prichádzajú do zariadenia, pretože v bežnom živote sa nedokážu o seba postarať. Teda sú v ohrození života. Ja mám rada ľudí a veľmi rada ľuďom pomáham. A čo ma viedlo k tomu, aby som sa vrátila naspäť? Tých príčin je viac. Chcem zúročiť moje dlhoročné skúsenosti v tejto oblasti a vytvárať naďalej klientom CSS LIPOVEC domáce prostredie a podieľať sa na tom, aby svoj život v tomto zariadení prežili kvalitne a dôstojne. Úprimne poviem, že som bola pred ťažkým rozhodovaním, keď bolo vypísané výberové konanie, keďže som si dobre uvedomovala veľkú zodpovednosť, ale vďaka veľkej podpore mojej rodiny som sa nakoniec rozhodla a vyšlo to. Verím, že nesklamem v prvom

rade samu seba, moju rodinu a ľudí, ktorí mi dali dôveru.

Zúčastnila si sa výberového konania, v rámci ktorého mali účastníci konkurzu predložiť projekt ďalšej koncepcie rozvoja sociálneho zariadenia v Hornom Srní. Akú predstavu, koncepciu rozvoja ústavu si ty prezentovala?

Vzhľadom na to, že sa za posledné roky zmenila klientela v zariadení, je potrebné vytvoriť v zariadení podmienky pre kva-

ako arteterapia, muzikoterapia, biblioterapia, animoterapia, metóda reminiscencie a snouzelenu a mnohé ďalšie. Pre zdatnejších chcem vyčleniť miestnosť s počítačom a internetom, aby sa jednak vzdelávali a súčasne si aj cvičili jemnú motoriku. Nové priestory pre kultúrno-spoločenské aktivity a terapie je možné získať rekonštrukciou súčasných rovných striech na sedlové strechy s prístavbou ďalšieho poschodia, respektíve podkrovia. Zároveň by bolo možné zvýšiť

O klientov sa v súčasnosti stará 23 zamestnancov. Vzhľadom na to, že DSS má voľné miesta a na špecializované zariadenie čakajú klienti v zozname čakateľov, chcem požiadať zriaďovateľa Trenčiansky samosprávny kraj o zmenu zriaďovacej listiny, v ktorej by nám bola zvýšená kapacita v špecializovanom zariadení na 22 klientov a upravená kapacita v DSS na 15 klientov. Získali by sme tak priestor pre ďalších dvoch zamestnancov.

Iste si sa už oboznámila so schváleným rozpočtom pre CSS Lipovec na tento rok. Aké väčšie údržby či investičné akcie má ústav v tomto roku schválené?

Schválené sú prostriedky na nákup konvektomatu a plynového sporáku s elektrickou rúrou pre kuchyňu. Ústne máme zatiaľ

Zatiaľ pripravujú dievčatá fašiangovú zábavu a určite neupustíme od tradičnej letnej opekačky, na ktorú Vás už teraz pozývam. Úprimne sa priznám, že ku konkrétnym akciám sme sa ešte za ten krátky čas, čo som v tejto pozícii, nedostali.

Blíži sa Veľká noc, pochádzaš z moravsko – slovenského pohraničia, máte doma špeciálne zvyky a tradície, ktoré v rodine dodržiavate?

V podstate trávime Veľkú noc ako všetci ostatní. Len fakt je, že dostanem aj jalovcom a aj kýblom vody. Nemalujem kraslice, keďže nemám doma dievky, a robím veľkonočnú babu po moravsky – uvarím si hustú krupičnú kašu, ktorú osolím, okorením, dám do nej majorán. Keď vychladne, zamiešam do nej surové vajčeka,

Kedysi starkým stačila jedna spoločenská miestnosť, televízor a porozprávanie sa. Dnes sú tu ľudia mladí, aktívni, preto v nich treba hľadať, čo ich zaujíma.

prisľúbené kapitálové finančné prostriedky na rekonštrukciu troch kúpeľní, kde už je aj spracovaná projektová dokumentácia. Či sa sľuby naplnia, budem vedieť v máji, kedy TSK otvára rozpočet a upravuje ho.

Pozorujem, že sociálny úsek vedený pani Mgr. Máriou Gurínovou aktívne zapája klientov do spoločenského diania a pripravuje pre nich množstvo kultúrno-spoločenských akcií. Čo pripravujete pre svojich klientov tento rok?

Prirodzene by potešilo aj bývalých zamestnancov – dôchodcov, keby ste ich na niektoré väčšie akcie pozvali...

cibuľku, údené mäso, klobásu a veľa nasekanej čerstvej žihľavy, nakrájam do nej pár rožkov. Celé to premiešam a dám upiecť.

Pani riaditeľka, želim ti veľa úspechov pri zvelaďovaní sociálneho zariadenia v Hornom Srní. Nezabudni, prosím ťa, na jedno pravidlo, ktoré som ja dodržiavala pri svojom riadení. Prednostné právo na umiestnenie majú Srňanci, lebo pôvodné budovy zariadenia, ktoré vlastnoručne postavili, odovzdali štátu zadarmo. A neboj sa, neporušíš zákon, veď oni idú do starobinca, až keď sú v ohrození života.

FOTO: LÝDIA MURÁROVÁ (1 x)
CSSHORNESRNE.SK (1 x)

litné poskytovanie sociálnych služieb najmä v kultúrno-spoločenskej oblasti. Je tu teraz oveľa viac mladších ľudí, ktorí sú vo väčšine prípadov psychicky chorí a potrebujú zamestnávať počas celého dňa – ako sa hovorí u detí, „aby nevymýšľali“. Kedysi starkým stačila jedna spoločenská miestnosť, televízor a porozprávanie sa. Dnes sú tu ľudia mladí, aktívni, preto v nich treba hľadať, čo ich zaujíma. Je potrebné vytvoriť pre nich terapeutické priestory, ktoré nám veľmi chýbajú. Chcem, aby sa tu využívali moderné metódy sociálnej práce,

aj kapacitu zariadenia a aj počet zamestnancov. V exteriéri je mojím cieľom dobudovať kvetinové záhony a záhony na pracovnú terapiu.

Aké služby ústav v súčasnosti poskytuje, aká je kapacita zariadenia a koľko má zamestnancov?

V súčasnosti CSS LIPOVEC poskytuje dva druhy služieb – v domove sociálnych služieb a v špecializovanom zariadení. Celková kapacita zariadenia je 37 klientov – 20 v domove sociálnych služieb a 17 v špecializovanom zariadení.

Lipa signalizuje hranicu

Názov vrchu nad Horným Srníom je odvodený od porastu líp, ktorý sa na ňom nachádzal. Toto označenie je však oveľa zásadnejšie, ako by sa na prvý pohľad zdalo.

Mária Zacharová

Vrch Lipovec nad obcou Horné Srnie, podľa ktorého nesú meno aj miestne noviny, má názov podľa bohatého lesného porastu líp, ktorý sa na ňom nachádzal. Pod týmto menom bol zaznamenaný aj na treťom vojenskom mapovaní, ktoré v Rakúsko-Uhorsku prebehlo v druhej polovici 19. storočia. Toto pomenovanie je však pravdepodobne oveľa staršie a oveľa zásadnejšie, ako by sa na prvý pohľad zdalo.

Obce s názvom Lipovec sa nachádzajú na Slovensku dodnes (Lipovec, okr. Martin; Lipovec, okr. Rimavská Sobota; Kecerovský Lipovec, okr. Košice-okolie; a iné). Najstaršie písomnosti dosvedčujú, že ich názvy boli používané a vžitú už v stredoveku. Názov vrchu Lipovec pravdepodobne siaha tiež do stredoveku, možno až do obdobia prvej písomnej zmienky o obci Horné Srnie z 15. storočia. Chotárne názvy sa totiž tradovali po mnohých generáciách a sú pre nás i v súčasnosti živou pamäťou, ktorá presahuje stáročia.

Posvätný strom

Strom lipa, podľa ktorého je vrch pomenovaný, sa tešil už od pradávna veľkej úcte. V pohanských časoch bola lipa zasvätená bohyni lásky, čo sa v kresťanstve pretavilo do spojitosti s Pannou Máriou. Na lípy sa často vešal jej obrázok a prosby pod takýmto dvojnásobne posvätným stromom mali byť dvojnásobne naplnené. Lipa sa pri domoch

sadila, aby odháňala zlých duchov a zbavovala ľudí chmúrnych myšlienok. Ochrana pred zlými duchmi sa s lipou spájala v ľudových zvykoch spojených s Turícami (Letnice), sviatkom zoslania Ducha Svätého, kedy sa dávali jej zelené vetvičky na čelnú stenu domu medzi okná vo viere, že ochránia dom a úrodu pred zlými silami. Rovnako ich umiestňovali aj nad dvere maštali. Lipové drevo sa považovalo za sväté, keďže sa z neho vyrábali oltáre a sochy svätých. Už v stredoveku si ju český panovník Karol IV. vážil natoľko, že žiadal lípy chrániť, aby sa tým pomohlo včelám.

Lipa bola symbolom ochrany, pomoci a lásky. V čase národného obrodenia v 19. storočí sa stala symbolom Slovanov ako protiklad dubu – stromu Germánov. Básnik Ján Kollár ju spomína vo svojom diele Slávy dcéra (1824) ako všeslovanský strom. Lipová vetvička sa stala symbolom slovanstva. Dodnes je lipa národným stromom v Slovinsku.

Lipa sa sadila ako pamätný strom, ako pripomienka rôznych udalostí. V 20. storočí napr. pri príležitosti vzniku ČSR (1918) alebo lípy slobody (1968). Aj pri nedávnom 100. výročí vzniku ČSR sa opäť sadili pamätné lípy.

Na Slovensku je pravdepodobne najznámejšou lipou Lipa kráľa Mateja v Bojniciach, ktorá má 700 rokov a patrí medzi významné botanické pamiatky. Podľa historickej povesti lipu zasadil Matúš Čák Trenčiansky v roku 1301, kedy zomrel Ondrej III., posledný kráľ z rodu Arpádovcov.

Vrch Lipovec na treťom vojenskom mapovaní z 2. polovice 19. storočia

Počas svojho pobytu na Bojnickom zámku viedol pod ňou kráľ Matej Korvín kráľovský snem. Okrem tohto stromu je na území Slovenska chránených takmer 200 ďalších líp.

Orientačný bod

Lipa bola vďaka svojej dlhovekosti vnímaná aj ako orientačný bod. Podobne ako iné stromy (jablň, dub, ale aj orech, hruška a vŕba) bola vysádzaná na hraniciach ako hraničný medzník. V stredoveku sa v prípade majetkových sporov vykonávali tzv. metácie. Do terénu prišla komisia, ktorá prešla hranice majetku a zaznamenala jej priebeh, pričom sa pridžala aj prírodných daností priestoru (riek, vrchov, samostatne stojacich stromov).

Hraničné kamene sa totiž dali preniesť, strom, respektíve stromy, ostali na niekoľko storočí svedkom presného určenia hraničnej línie. Názvy súvisiace so stromami, napr. Dubová, Dubovica, Dúbrava, Lipovec, Lipník, Lipany, Jablonica, Vrbové, Oreské, Orešany, ktoré sa vyskytujú nielen na Slovensku, ale v celom stredoeurópskom priestore, mali teda význam „hranice“.

Pozor, hranica!

Názov Lipovec pre vrch nad Horným Srníom nebol teda vybraný náhodou. V spojitosti s blízkosťou chotárneho názvu Dúbrava (Dubrawa, Dubravi), používanom v 19. storočí na mieste vrchu Kornačka, je to jednoznačné, pravdepodobne

ešte stredoveké varovanie: *Pozor, hranica!* Pod touto hranicou sa nevnímala len hranica dvoch štátnych útvarov, ale aj hranica hradných panstiev, hranica dvoch susedných obcí, majetkov, mentálna hranica. Keďže v minulosti nebola gramotnosť vysoká, symbolika stromov bola jasná každému. Stromami vyznačená deliaca čiara tak ostala na dlhé obdobie neodškriepiteľná a zreteľná pre všetkých.

FOTO: PETER MURÁR (2 x), MAPIRE.EU (1 x)

Mária Zacharová

je historička, pracuje v Štátnom archíve v Bratislave.

Šesť úžasných miest na kempovanie v Južnej Amerike

V minulom roku sme mali príležitosť cestovať niekoľko mesiacov so stanom po Južnej Amerike.

Silvia Húserková
Ján Juriga

V Južnej Amerike sme už predtým boli, avšak bez stanu, a asi aj preto sme sa nemohli ubrániť pocitu, že tomu niečo chýba. Preto sme si predsavzali, že sa tam ešte vrátíme na dlhšie a tentoraz už poriadne vybavení. Naša cesta trvala od mája do konca septembra 2018. Že to dokázali aj také kancelárske krysy ako sme my dvaja, je dôkazom, že sa to naozaj dá zvládnuť aj bez nejakých špeciálnych schopností. Aj keď základy španielčiny alebo portugalciny ako aj skúsenosti s vysokohorskou turistikou sa určite zídu.

Povinná výbava

Južná Amerika je nesmierne rozľahlá a zahŕňa takmer všetky podnebné pásma. A keďže sme chceli zažiť stanovanie na pláži aj na horách, potrebovali sme nielen kvalitný nepremokavý stan, ale aj teplý páperový spacák a dobre izolujúcu karimatku. Všetko ostatné takmer bez problémov zoženiete aj priamo na mieste. Trochu nás ale prekvapilo, že pomerne jednoduché veci, ako plynový varič a ešus, sú tam oveľa drahšie ako u nás.

Stanovanie plné zážitkov

Aj keď sme väčšinou prespávali v penziónoch a hosteloch, tie najkrajšie miesta sme spoznali jednoznačne vďaka stanovaniu. Začali sme na severovýchodnom pobreží Brazílie v plážovom mestečku Maragogi. Tu sa na-

Voda je tam veľmi plytká. Počas odlivu a pri určitých fázach mesiaca je dokonca možné prejsť aj 100 metrov od brehu bez toho, aby ste sa museli celí ponoriť. Oceán je tu teplý a pláž sa zdá byť nekonečná.

Žena v rybárskom kempe

Zážitkom z úplne opačného súdka je stanovanie v najväčšej bažine sveta – v Pantanale. Má približne štvornásobnú rozlohu ako Slovensko a tiahne sa popri hraniciach Brazílie s Bolíviou a Paraguajom. Tu sme si vyhliadli jeden schátraný rybársky kemp, čo sa nakoniec ukázalo ako výborná voľba. Chodia sem na výlety rybári z celej Brazílie loviť pirane a iné chutné riečne potvory. Páni rybári boli veľmi radi, keď uvideli ženu v rybárskom kempe, a možno aj vďaka tomu sme boli vítanými hosťami pri tradičnej juhobrazílskej grilovačke. Množstvo komárov je v tejto oblasti skutočne neznesiteľné, ale úplne to vynahrádzajú početné krásne sfarbené tukany a veľké modré ary. Okrem toho tu žije asi 35 miliónov kajmanov a iné divoké zvery, ako jaguár, mravčiar alebo tapír. Tie sa nám ale počas nášho pobytu úspešne ukrývali.

Takmer vyludnená dedina

Výnimočné miesto na stanovanie je taktiež národný park Lauca na severe Chile. A to nielen pre nadmorskú výšku 4 300 metrov nad morom a nočným teplotám okolo mínus 10 stup-

Huayhuash v Peru. K úpätiu najvyššieho vrchu tohto pohoria sa dostanete buď 4-dňovou pešou cestou alebo 1- a poldňovou cestou autobusom a jedným dňom chôdze. My sme si vybrali tú rýchlejšiu trasu a bolo to skutočne skvelé. Ľudia sú tu neskutočne milí. Zvedavo sa vypytujú, kam idete, a nešetria úsmevmi. Prevládajúcim dopravným prostriedkom je ešte stále osol a kôň. Zdalo sa nám až neuveriteľné, v akých odľahlých miestach ľudia žijú. Pohľady na krištáľovo modré horské jazerá a mohutné ladovce nám doslova vyrážali dych.

Kajman na pláži

V absolútnom kontraste voči vysokohorskému mrazivému podnebiu je náš ďalší tip – národný park Tayrona na karibskom pobreží Kolumbie. Je to turisticky dosť populárne miesto, no aj tak to bola pre nás poriadna divočina. Presvedčili sme sa o tom napríklad vtedy, keď sme po kúpaní sa na jednej z najznámejších miestnych plá-

ží zbadali vo vode obrovského dvojmetrového kajmana. Očividne ho prítomnosť ľudí nijako nerozhodila – pokojne takmer dve hodiny plával vo vode a potom si išiel oddýchnuť priamo na pláž. Národný park Tayrona zahŕňa okrem známych pláží aj niekoľko turistických trás v kopcovitom a miestami pomerne skalnatom teréne, ktoré určite neodporúčame, ak máte na chrbtoch také ťažké ruksaky ako my. Výhľady na zalesnené kopce a tyrkysovo modré Karibské more ale za tú námahu určite stoja.

Cestovanie v hojdacej sieti

Aby sme sa dostali do nasledujúcej destinácie, treba z Kolumbie prekonať celú Amazóniu. Cestovanie loďou po Amazonke je síce časovo náročné, avšak je zábavnejšie ako sa môže zdať. Teda pokiaľ vám neprekáža celodenné vylihovanie v hojdacej sieti a pitie nie veľmi chutného brazílskeho piva. Národný park Lençóis Ma-

ranhenses na brazílskom pobreží Atlantického oceánu je ale už úplne iná káva. Namiesto dažďového pralesa vás totiž privíta 1 550 km² pieskových dún. Ale zdanie môže klamať – toto nie je púšť. Počas roka tu naprší takmer trikrát toľko zrážok ako u nás. Dažďová voda sa potom vďaka skalnému podložíu zachytáva na povrchu a tvorí krásne prírodné jazierka s priesačnou vodou. Piesok sem zas už milióny rokov naplavuje z vnútrozemia rieka Rio Preguiças. Stanovanie priamo na dunách je tiež možné, my sme si však radšej užili pohodlie surferského kempu plného príjemných ľudí a reggae hudby, ktorá je v tejto oblasti prekvapujúco populárna.

Všetko krásne sa raz musí skončiť – rovnako to bolo aj s našou cestou po Južnej Amerike. Spomienky na ňu nás však ešte dlho budú hriať počas našich sychravých stredo európskych dní. Viac fotiek a videá z cesty nájdete na našom Facebooku a Instagrame: „Let's go llamas“.

Len čo oslovíte domácich ich jazykom, ihneď v nich vzbudíte veľký záujem

chádza Camping do Jesus, pomenovaný po jeho majiteľovi. Ten skutočne nemá od vzhľadu Ježiša ďaleko. Keďže sme v jeho kempe „vďaka“ obdobiu dažďov boli jediní hostia, využili sme túto príležitosť na oprášenie našej portugalčiny a priateľský pokec s majiteľom. Ako je to v mnohých krajinách zvykom, len čo oslovíte domácich ich jazykom, ihneď v nich vzbudíte veľký záujem. Jesusa najviac zaujímal náš názor na komunizmus a na život v komunistickom Československu. Skutočnou pozoruhodnosťou v tomto kempe je ale jeho umiestnenie pri tichom palmovom lesíku a hneď pri nádhernej pláži s jemným zlatým pieskom.

ňov. V dedinke, z ktorej už odišiel každý, kto mohol, sa nachádza opustený kostol, asi 100 viac-menej sa rozpadajúcich domov a stanica strážcu národného parku. Ten nám dovolil používať jeho kuchynku a ľadovú sprchu, takže o komfort bolo postarané. Nie je nad to pozorovať pasúce sa lamy s kuželmi šesťtisíc metrových sopiek v pozadí. Pri pohľade na nočnú oblohu sme mali pocit, že mliečna dráha je vzdialená, čo by kameňom dohodil.

Zvieratá nahrádzajú autá

Najizolovanejším miestom, ktoré sme navštívili, bolo jednoznačne pohorie Cordillera

↑ U peruánskej rodiny

← Cordillera Huayhuash je pohorie v peruánskych Andách, na pomedzí regiónov Ancash, Lima a Huánuco

FOTO: ARCHÍV S. H. (2 ×)

PIATOK 31. MÁJ

Veľká sála KD

10:00 Villa Zerna
vyhodnotenie celoslovenskej literárnej súťaže

- Areál ZŠ - 85. výročie školy

8:00 - 10:00 Deň otvorených dverí
pre rodičov žiakov ZŠ

10:00 Dvor zázrakov - divadlo pre deti z MŠ
"O dvanástich mesiačikoch"

11:00 Slávnostná akadémia pre pozvaných

15:00 Program pre žiakov ZŠ a deti MŠ

a ich rodičov (deti do 10 rokov iba v sprievode rodiča)

- Dvor zázrakov - divadlo pre deti zo ZŠ
- Rytiersky turnaj Gastona De Camargue
- Skákací hrad
- Maľovanie na tvár
- Športové a netradičné súťaže pre deti a žiakov
- Ukážka prvej pomoci (krúžok Mladý záchranár)
- Ukážka hasičského útoku (Hasičský krúžok)
- Ukážky výrobkov (krúžok Šikovné ruky)
- Tanečné vystúpenie mladších detí a žiačok (ZUŠ)
- Diskotéka

Areál v parku

20:00 Vrbovski Víťazi

21:00 VIDIEK

22:00 DJ Janečka

SOBOTA 1. JÚN

Areál v parku

10.00 - 16:00 Ukážky remeselníkov a domáчих vystavovateľov

Súťaž v jedení makových slížov

- maľovanie na tvár,
- skautský program pre deti a mládež
- program Hasičov
- prehliadka motorkárov

10.00 Fotbalový turnaj na umelej trávě - TK 2000

Kultúrny dom - Galavečer

18:00 Dožinky - FS Srňan, DFK - Kamenček
Spevákky zbor Srňan

Oceňovanie občanov

20.00 Obecná veselica

Hornosrňanská dychovka

ĽH Michala Pagáča

Galéria spojená s ochutnávkou vín

NEDEĽA 2. JÚN

Kostol sv. Jána Nepomuckého

10:00 Ďakovná bohoslužba

11:00 Koncert - Hanka Servická

V prípade nepriaznivého počasia sa program presúva do Kultúrneho domu v Hornom Srní
ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ

LÍPOVEC

**Kolko platíme za odpad
a kolko budeme... str. II**

**Ako znížiť množstvo
odpadu... str. III - V**

Kam s odpadom... str. VI - VIII

Odpad

dnes a zajtra

Ked' nezmeníme prístup k odpadu, výrazne si priplatíme

Cena za odvoz závisí od toho, koľko odpadu dokáže obec vyseparovať a zhodnotiť. V Hornom Srní nám to, žiaľ, veľmi nejde.

Systém zberu odpadov v našej obci je financovaný prevažne z dvoch zdrojov: Prvým je poplatok za komunálny odpad (KO) a drobný stavebný odpad (DSO), ktorý obec vyberá od svojich občanov, majiteľov nehnuteľností a právnických osôb na svojom území. Druhým zdrojom je príspevok od tzv. organizácie zodpovednosti výrobcov (OZV) na separáciu odpadov.

Tieto dva zdroje by v plnej miere mali pokryť všetky náklady súvisiace so zberom, vývozom a zhodnotením odpadov vznikajúcich na území našej obce tak, aby obec na tieto účely nedoplácala zo svojho rozpočtu.

Koľko platíme dnes

Výška poplatku za KO a DSO je stanovená vo všeobecne záväznom nariadení obce, ktoré ustanovuje výšku miestnych daní a tohto poplatku. Základný poplatok v našej obci predstavuje v súčasnej dobe 14,50 eur na dospelého obyvateľa a rok. Je to jeden z najnižších poplatkov v rámci širokého okolia ako aj Slovenska. Závisí nielen

výška sadzieb poplatkov. Je uvedená v tabuľke. Čo to znamená? Že sadzba poplatku závisí od toho, koľko odpadu dokáže obec vyseparovať a zhodnotiť. Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu v našej obci za minulý rok bola 36,13 %. Pri tejto úrovni vytriedenia je náš poplatok za tonu odpadu vyvezeného na skládku pre tento rok 8 eur, pre rok 2020 to už bude 13 eur a od roku 2021 to bude 22 eur. K tomu treba prirátavať aj náklady na jeho vývoz, ktoré má stanovené zmluvná odpadová spoločnosť, v prípade našej obce Marius Pedersen.

Koľko si priplatíme?

V roku 2018 sme na skládku vyviezli viac ako 412 ton KO a 70 ton objemného odpadu a zaplatili sme za to takmer 26 000 eur.

Pri tom istom objeme zaplatíme tento rok 30 000 eur, v roku 2020 už viac ako 32 000 eur a od roku 2021 dokonca viac ako 36 000 eur (hrubý odhad, keďže nevieme vopred náklady na vývoz odpadu, ktoré stanoví odpadová spoločnosť pre ďalšie roky, zohľadnili sme iba zmenu

Každý obyvateľ vyprodukoval v r. 2018 priemerne 317 kg odpadu.

od názoru poslancov, ktorí ho schvaľujú, ale hlavne od nákladov, ktoré obec na zber a vývoz odpadu musí vynaložiť. Najdôležitejším parametrom je výška poplatku za skládkovanie, tzn. sadzba za jednu tonu odpadu, ktorý obec vyvezie na skládku. Výšku sadzieb upravuje Nariadenie vlády SR č. 330/2018 Z. z., ktorým sa ustanovuje

poplatku za skládkovanie). Tento nárast sa bude musieť premietnuť aj do poplatku za KO a DSO, ktorý každoročne obci všetci platíme spolu s daňou z nehnuteľností. Poplatok vo výške 14,50 za obyvateľa a rok je v týchto súvislostiach neudržateľný. Príspevok od OZV na separáciu odpadov obec dostáva na

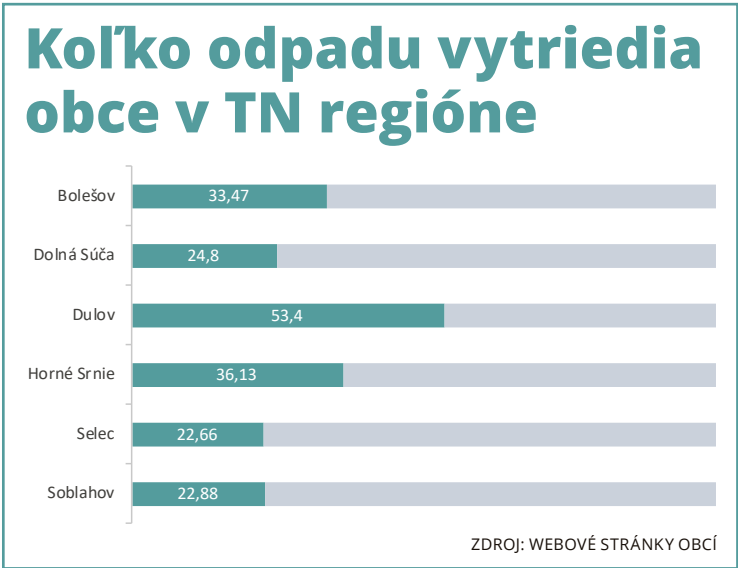
zložky, ktoré dokáže z odpadov vytriediť – tzn. plasty, sklo, papier, kovy. Tento príspevok je však limitovaný zo strany OZV, teda nedostaneme na separáciu toľko prostriedkov, aby sme vývoz vyseparovaných zložiek v plnej miere z neho zaplatili.

Ako platiť menej

Ako teda môžeme všetci

ovplyvniť výšku poplatku, ktorý budeme za odpad platiť? Dvomi spôsobmi. Ten prvý a najdôležitejší je znížiť celkové množstvo odpadov, ktoré každý z nás vyprodukuje. Akými spôsobmi sa to dá dosiahnuť sa pokúsime vysvetliť v ďalšom článku. Ten druhý spôsob je v dôkladnej separácii odpadov, ktoré vyprodukujeme, a ich umiest-

nenie v tých správnych kontajneroch. Aj toto vysvetlíme v ďalšom z článkov. Pre zaujímavosť naša obec v roku 2018 vyprodukovala 317,30 kg odpadu na obyvateľa. V tom bolo 151,3 kg komunálneho odpadu a vyseparovaných 14,19 kg plastov, 22,05 kg papiera, 18,21 kg skla a 20,10 kg biologicky rozložiteľného odpadu.

Výška poplatkov za uloženie zmesového komunálneho odpadu a objemného odpadu na skládku odpadov

Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu	Sadzba za 1 tonu		
	2019	2020	2021 a ďalej
menej ako 10 %	17 €	26 €	33 €
10 – 20 %	12 €	24 €	30 €
20 – 30 %	10 €	22 €	27 €
30 – 40 %	8 €	13 €	22 €
40 – 50 %	7 €	12 €	18 €
50 – 60 %	7 €	11 €	15 €
viac ako 60 %	7 €	8 €	11 €

Na Slovensku sa v roku 2016 vyprodukovalo 1,95 milióna ton komunálnych odpadov (KO); teda odpadov, ktoré vznikajú u každého z nás. Na každého obyvateľa tak pripadlo 359 kg odpadu. Kde končí KO? Dominantným spôsobom nakladania s KO je jeho skládkovanie. Na skládkach odpadov končí 66 % KO. Do spalovní odpadov putuje 11 % KO a v recyklačných závodoch a kompostárňach končí približne 23 % KO.

Tento stav je v rozpore s päťstupňovou záväznou hierarchiou, ktorá stanovuje poradie preferencií, ktoré sme povinní uplatňovať v odpadovom hospodárstve. Na prvom mieste by sme sa mali snažiť, aby odpad vôbec nevznikol. Odpad, ktorého vzniku nevieme zabrániť, by sme mali vytriediť a použiť ako druhotnú surovinu – recyklovať ho. Pokiaľ sa nedá recyklovať alebo je recyklácia málo prínosná, mal by sa odpad energeticky zhodnocovať. Zneškodňovanie odpadu na skládkach odpadov by sa malo používať čo najmenej.

Prvé tri stupne hierarchie je možné naplňať aj na osobnej úrovni. Tu je sedem krokov na zníženie množstva odpadov z domácností:

1. Neplytvajme jedlom

Medzi opatrenia na zníženie plytvania jedlom z domácností patria napr. plánovanie si jedálneho lístka, písanie zoznamu chýbajúcich potravín, správne skladovanie potravín, rozlišovanie dátumov uvedených na obaloch potravín, príprava správnych porcií jedál (viac informácií v ďalšom článku o plytvaní potravinami).

2. Nekupujeme zbytočné obaly

Nekupujeme výrobky, ktoré sú zložito (napr. vo viacvrstvových obaloch) – viacnásobne balené (napr. bonboniéra) alebo balené v nerecyklovateľných obaloch (obaly z práškových polotovarov).

Namiesto stolovej vody v PET fľaši uprednostnime pitie vody z vodovodu alebo si vyrobíme vlastnú sytenú vodu. Minerálnu vodu si načapujeme priamo z prameňa alebo si ju kúpime v sklenej vratnej fľaši. Na výlety, do práce si nosíme vodu vo vlastných fľašiach (sklenených, antikorových či plastových na opakované použitie), nekupujeme malé plastové fľašky s vodou.

Mlieko kupujeme z automatov, ktoré prevádzkujú lokálni producenti mlieka. Načapujeme si ich do vlastných fliaš, ktoré budeme opakovane používať.

Nekupujeme malé balenia, uprednostnime väčšie balenia alebo koncentráty, kde vzhľadom k hmotnosti samotného výrobku tvorí obal menšie percento.

Namiesto šampónov, tekutých mydiel, sprchových gélov a kondicionérov v plastových obaloch používame tuhé mydlá. Uprednostnime také, ktoré sú vyrobené na Slovensku a balené

Ako predchádzať vzniku odpadov v domácnostiach

Každý z nás môže prispieť k tomu, aby sme produkovali menej odpadov a aby vzniknuté odpady boli viac recyklované.

do jednoduchého papierového obalu. Ten sa dá ľahko zrecyklovať alebo skompostovať.

Pracie gély, aviváže, tekuté mydlá atď. si načapujeme do vlastných obalov v špecializovaných predajniach s tzv. bezobalovou distribúciou alebo vo vybraných bioobchodoch (už aj v Trenčíne takéto obchody existujú).

Uprednostňujeme nákup od miestnych remeselníkov a pestovateľov, na trhoviskách a tržniciach, alebo tzv. predaj z dvora, kde si vieme nakúpený tovar zabaliť do vlastných obalov.

V supermarketoch uprednostňujeme nákup nebalenej zeleniny a ovocia pred balenou a slovenskú pred zahraničnou.

Nakupujeme prednostne do vlastných opakovane použiteľných obalov – do vlastnej plátennej tašky, sieťky, košíkov alebo škatuľky. Nahradíme plastové vrecká za plátenné, ušité napríklad zo starých záclon.

3. Odmietajme veci, ktoré nepotrebujeme

Odmietnime bezplatne rozdávané rôzne reklamné predmety, letáčky, perá a podobné.

Pri návšteve kaviarne alebo reštaurácie odmietnime jednorazovú slamku do nápoja, kek-sík, medík alebo cukor v malom

obale.

Označme si schránku nálepku „Nevhadzujte reklamu“ a odmietnime reklamné letáky.

Oboznámte svojich blízkych o svojich zásadách pri nakupovaní a poprosíme ich, aby nás počas sviatkov a výročí obdarovali v súlade s nimi. Ak chceme obdarovať iných, uprednostnime zážitky (lístky do kina, koncert a pod.) pred hmotnými darčekom.

4. Vymeňme jednorazové veci za opakovane použiteľné

Zadovážme si sklenú alebo antikorovú fľašu na nápoje, do ktorej si budeme nosiť vlastnú vodu, čaj alebo kávu. Vyhnime sa jednorazovým plastovým obalom.

Nepoužívame jednorazové holiace strojčeky, čistiace tampony... Nahradíme ich opakovateľne použiteľnými.

Ak máme malé deti, používame moderné bavlnené plienky namiesto jednorazových. Okrem toho, že sú ekologickejšie, tak sú aj zdravšie a lacnejšie.

Vyhýbajme sa prevádzkam, kde používajú jednorazové príbory a riad, nápojmi z automatov, ktoré sú plnené do jednorazových pohárov. Na festivaloch

a podobných akciách si nechajte načapovať nápoj do vlastného obalu (napr. fľaše) alebo používajte opakovane jeden plastový pohár.

Neobjednávajte si jedlo, pizzu na donášku – predídeme vzniku znečistenia z dopravy, odpadu z obalov potrebných na prevoz a jednorazové servírovanie.

Namiesto jednorazových papierových obrúskov, utierok a vreckoviek používame textilné, ktoré sa dajú opakovane používať.

Používame nabíjateľné batérie (monočlánky), predídeme tak vzniku zbytočných nebezpečných odpadov.

Toner z tlačiarne a kopírky dávame znovu naplniť.

5. Požičiavajme si veci

Využívajme viac knižnice, požičovne a rôzne iné verejné služby (napr. copy centrá, pracovne). Nástroje a zariadenia potrebne na príležitostné práce si prenajímajme alebo požičiavajme od susedov, známych alebo v špecializovaných požičovniach. Požičať sa dá už takmer všetko – oblečenie, náradie, autá, knihy, rôzna technika, lyžiarsky výstroj...

Ak máme funkčné veci, ktoré

nepotrebujeme, môžeme ich ponúknuť na využitie iným. Využijeme k tomu špeciálne kontajnery (napr. na šatstvo a textílie), rôzne zbierky, charitatívne akcie, bazáre, antikvariáty, webové stránky, centrá opätovného používania...

6. Triedme všetky odpady

Ak sme dokázali predísť vzniku odpadov alebo vec, ktorú sme dlhodobo používali, už doslúžila, odovzdajme ju na recykláciu. Recyklácii predchádza dôkladné triedenie odpadov už v domácnosti. Triedme všetky odpady, ktoré sa v našej obci triediť dajú.

Využiť môžeme aj sieť výkupu ní druhotných surovín, spätný odvoz batérií, elektroodpadu a pneumatík priamo na predajných miestach alebo konajnery na textil...

7. Kompostujeme biologické odpady

Kompostovať sa dá na záhrade, v školskej alebo firemnej záhrade, pri bytovom dome (tzv. komunitné kompostovisko), ale aj priamo v interiéri – v byte, v kancelárii alebo v triede (používa sa elektrický kompostér alebo vermikompostér). Viac informácií o kompostovaní nájdete na www.kompost.sk

Na záver: Nechajte sa inšpirovať týmito radami a nájdite všetky výhody, ktoré môžete získať životom s minimom odpadov. Pripojme sa k stále narastajúcemu množstvu ľudí, ktorým nie je ľahostajné, čo sa deje v ich okolí a aktívne spolu priložme ruky, čas a um k úsiliu o lepšie a krajšie životné prostredie.

Viac informácií o živote bez odpadov nájdete na www.nula-odpadu.sk.

V najbližších dňoch a týždňoch bude do každej domácnosti so záhradou pridelený od obce kompostér, v ktorom budú mať všetci možnosť ukladať biologicky rozložiteľný odpad priamo pri svojom dome. Tu je zopár základných informácií a rád súvisiacich s kompostovaním.

Praktický sprievodca kompostovaním

Kompostovanie je spôsob, ako si môžeme svojpomocne vyrobiť z biologického odpadu kvalitný kompost – organické hnojivo, ktoré je ideálne pre pestovanie rastlín. Pomocou neho vrátíme späť do pôdy živiny, ktoré sme z nej predtým pri pestovaní odobrali. Kompostovisko by nemalo chýbať v žiadnej modernej domácnosti!

Čo sa dá kompostovať

Kompostovať môžeme všetky biologické odpady, ktoré vznikajú v domácnosti, záhrade, na poli alebo pri chove hospodárskych zvierat. Ideálna je mnohoraká zmes najrozličnejších materiálov, ktorú musíme vhodne upraviť (podrvíť, posekať, zvlhčiť a pod.) a dobre premiešať.

Do kompostoviska nedávame žiadne nerozložiteľné odpady (sklo, kovy, plasty, chemické prostriedky, lieky, oleje, jednorazové plienky), zvyšky varených jedál, mliečne výrobky, mäso, kosti a ryby (lákajú zvieratá, skoro podliehajú skazeniu a potom nepríjemne zapáchajú), popol z uhlia, zvyšky z lakovaného a natieraného dreva a drevotriesky, výkaly mäsožravých a chorých zvierat.

Klíčivosť húževnatých burín a ich semien zničíme, ak ich necháme pred kompostovaním skvasiť v nádobe s vodou. V lete nám na to stačí cca 15–20 dní (kým sa neprestane v nádobe tvoriť pri miešaní pena).

Zakladáme kompostovisko

Pri umiestňovaní kompostoviska je vhodné dodržať niektoré zásady a odporúčania. Zabezpečme:

- kontakt kompostovaného materiálu so zemou. Sprístupníme ho tak pôdnym organizmom (dážďovkám, roztočom, mikroorganizmom), ktoré ho rozkladajú;
- aby donášková vzdialenosť ku kompostovisku nebola veľmi veľká a aby okolo neho bol dostatočný priestor na manipuláciu;
- spevnený podklad pracovného miesta (nie kompostoviska), ktorý umožní pohodlný prístup aj pri dlhodobjšom daždi;
- aby kompostovisko nebolo vystavené priamemu slnku, silnému vetru (aby sa kompost nevysušoval) a ani dažďu (prílišné zamokrenie). Preto je vhodné, ak ho umiestnime do tieňa (pod strom, živý plot atď.) a prikryjeme ho proti dažďu (geotextíliou, strieškou, využitie kompostéra atď.);
- aby neprekážal susedom.

Pravidlá správneho kompostovania

Kompostujeme iba upravený (posekaný, podrviený, nalamáný) materiál. Čím je menší, tým sa rýchlejšie rozloží.

Nazbierané materiály neukladáme do kompostoviska

vo vrstvách, ale ich vzájomne premiešavame. Platí, že mäkké zelené a šťavnaté materiály (dusíkaté – pozri v tabuľke) musíme zmiešavať s tvrdými, hnedými a suchými materiálmi (uhlíkatými – pozri v tabuľke). Uhlíkaté materiály väčšinou vznikajú na záhrade v inom čase (od jesene do jari) ako dusíkaté materiály (od jari do jesene). Preto by sme si ich mali uskladiť a len postupne podľa potreby ich pridávať k vznikajúcim dusíkatým materiálom.

Počas celého procesu kontrolujeme vlhkosť kompostu. Ak stlačíme dobre premiešaný materiál v dlani, nemala by nám spomedzi prstov vytekať voda (max. 2 až 3 kvapky). Keď dlaň otvoríme, materiál by mal zostať stlačený (nemal by sa rozsypať). Podľa potreby kompost dovľhčíme alebo pridáme suchý savý materiál. Pri vlhčení je vhodné kompost aj prekopávať. Zabezpečíme tak prevlhčenie celého kompostu, nielen jeho vrchnej časti.

Aby kompostovací proces prebiehal správne, musíme zabezpečiť dostatočné prevzdušnenie kompostovaného materiálu (kompostovací proces nesmie smrdieť). To dosiahneme vytvorením dostatočného množstva otvorov na zásobníku a minimálne 2– až 3-krát ročne prekopávaním (prehadzovaním) kompostu. Prekopávanie výrazne urýchľuje rozklad.

Ak sme dobre založili kompostovaciu kopu, mala by nám pri

dostatku materiálu (0,5 až 1 m³) do 1–3 dní vystúpiť jej teplota na 40 až 60 °C. Táto teplota sa môže v komposte udržať niekoľko dní až týždňov. Vysoké teploty urýchľujú rozklad a pomáhajú ničiť klíčivosť semien a choroboplodné zárodky.

Kompostový materiál môžeme premiešavať s malým množstvom zeminy (nie je to však nevyhnutné). Jej váhový podiel by nemal byť väčší ako 10 %. Zemina obsahuje mikroorganizmy, ktoré napomáhajú rozkladným procesom; dokáže viazať vlhkosť a pomaly ju uvoľňovať do okolia; napomáha pri vzniku jemnej hrudkovitej štruktúry a výrazne dokáže viazať aj zápach.

Pri dodržaní vyššie popísaných pravidiel môžeme kompost vyrobiť už za 3 až 6 mesiacov. Ak ich nedodržíme, doba kompostovania sa môže predĺžiť na 1 až 2 roky.

Pred použitím kompost preosejeme a nespracované časti vložíme do novej kopy.

Kedy je kompost zrelý

Do nádoby s vlhkým kompostom vysejeme semenka žeruchy siatej. Ak nám počas týždňa väčšina semien vyklíči, znamená to, že kompost už neobsahuje nijaké látky škodlivé pre rastliny a môžeme ho už použiť v záhrade. Intenzívne zelené klíčové lístky svedčia o vyzretom komposte, zatiaľ čo žlté alebo hnedé lístky o surovom. Ak vyklíči len málo semien, musí sa kompost podrobiť ešte ďalšiemu rozkladu.

Ako využiť hotový kompost

Vyzretý kompost je hnedej až tmavohnedej farby, jemnej hrudkovitej štruktúry, nezapácha, ale vonia ako lesná pôda. Jeho prednosti sú v tom, že má schopnosť zadržiavať vodu v pôde, prevzdušňovať ju a zásobovať ju živinami. Surový kompost, ktorý ešte nie je úplne rozložený, aplikujeme na pôdu na jeseň. Vyzretý kompost môžeme aplikovať kedykoľvek, napr. pri výseve, výsadbe priesad, stromov a kríkov, hnojenie trávnikov a záhrad. Kompost má pH neutrálnu, a preto nie je vhodný ku kyslomilným rastlinám, ako sú napr. čučoriedky, azalky.

Kompost nezaorávame, len ho jemne zapravíme do zeme. Na dostatočné zásobenie pôdy živinami stačí pre väčšinu pestovaných rastlín 1 cm vrstva kompostu ročne. Potrebujeme k tomu 10 litrov kompostu na 1 m² pôdy.

Dôležité upozornenie!

Zákon č. 79/2018 Z.z. o odpadoch zakazuje pod hrozbou vysokej pokuty biologický odpad z údržby verejnej a súkromnej zelene a záhrad (vrátane cintorínov):

- spaľovať,
- vyhadzovať na nelegálne (čierne) skládky,
- ukladať do zberových nádob na zmesový komunálny odpad a odvážať ho na skládky odpadov.

10 tipov, ako neplytvať potravinami

Stále častejšie sa v médiách objavujú informácie o plytvaní jedlom. Je to pravda alebo len „planý poplach“? Ak áno, týka sa to iba najbohatších krajín sveta alebo aj nás? A dá sa s tým niečo urobiť? Pozrime sa na to bližšie.

Na celom svete sa vyhodí každý rok 1,3 miliardy ton potravín, čo predstavuje až jednu tretinu všetkých vyrobených potravín. V Európskej únii sa ich vyhodí ročne až 89 miliónov ton. Len priamo z domácností to je približne 37 miliónov ton. Podľa OSN na Slovensku vyhodíme ročne do kontajnerov 900-tisíc ton potravín. To znamená, že každý obyvateľ Slovenska vyhodí priemerne pol kilogramu denne! A pritom až 715-tisíc ľudí žije u nás na hranici chudoby.

Potravinami plytvajú farmári, poľnohospodári, výrobcovia, spracovatelia, maloobchodníci, dodávatelia a nakoniec i my, konzumenti. Dôvody sú rôzne: tovar po dobe spotreby, poškodený obal, nezáujem zákazníkov, ale aj nadúroda, nízke výkupné ceny, nesprávna veľkosť, nevyhovujúca farba, krivo nalepená etiketa, príliš zakrivené šalátové uhorky, deň starý chlieb, nedostatok miesta v regáloch supermarketu...

Ako môže každý z nás prispieť k zmene tejto situácie?

1. Neplytvajme potravinami a nebudeme zbytočne vyhadzovať peniaze.

2. Plánujme si svoje nákupy. Kupujeme len to, čo potrebujeme.

Naplánujme si, aké jedlo budeme pripravovať počas týždňa. Potom sa pozrime na svoje domáce zásoby, čo máme a čo nám chýba. Na nákupný zoznam si napíšme len tie potraviny, ktoré potrebujeme, a nezabudneme si ho zobrať na nákup. Nekupujeme potraviny zbytočne do zásoby. Neoplatí sa nakupovať, keď sme hladní, lebo vtedy sa nám do košíka dostane viac vecí než potrebujeme. Ak nevieme odolať zvýhodneným rodinným baleniam, tak sa dohodnime vopred so susedmi a priateľmi a ihneď po nákupe si potraviny rozdelíme. Dávajme si pozor na tzv. „super výhodné“ akcie, ktoré supermarkety neustále ponúkajú. Často ide o neznáme a menej kvalitné potraviny, ktorých sa supermarket potrebuje rýchlo zbaviť. Preto je výhodnejšie nakupovať potraviny, ktoré poznáme. Čo najčastejšie kupujeme nebalené potraviny. Takto si môžeme nábrať len toľko, koľko

potrebujeme, napr. ovocia, zeleniny, rožkov... a znižujeme tak aj množstvo odpadov. Na nákup chladených alebo mrazených potravín si vezmeme i chladiacu tašku, aby si nakúpené potraviny cestou domov zachovali svoju kvalitu.

3. Všímajme si dátumy

Potraviny s krátkym dátumom spotreby nakupujeme iba vtedy, ak ich chceme okamžite spotrebovať. Naučme sa rozoznávať „dátum spotreby“, ktorý označuje, dokedy je potravina bezpečná na konzumáciu, a „dátum minimálnej trvanlivosti“, ktorý označuje, dokedy si potravina uchováva niektoré špecifické vlastnosti, pričom jej konzumácia je bezpečná aj po tomto dátume.

viny ostali čo najdlhšie čerstvé, uchovávať ich pri teplote 1 až 5 °C. Využívajme rôzne teplotné zóny v chladničke vo svoj prospech a riadme sa návodom od výrobcu. Zväčša sa uvádza, že vo vrchných poličkách chladničky sa majú skladovať syry, vajcia, maslo, v stredných poličkách ostatné mliečne výrobky, údeniny a polotovary, na spodných poličkách jedlo, ktoré sa rýchlo kazí, napr. zvyšky vareného jedla, mäso, ryby. Celkom dolu v priehradke je miesto na ovocie a zeleninu. Nie však všetky druhy. Paradajky, banány, mango, citrusové plody je vhodnejšie skladovať mimo chladničky. Zemiaky, mrkvu, petržlen, zeler, uhorky je vhodnejšie skladovať v chlade, no nie vo vlhku. Do dvierok

7. Spotrebujeme všetky potraviny

Ak nám po celom týždni zostane viacero načatých potravín a kúskov zeleniny alebo ovocia, urobme guláš, ražniči, ovocný šalát... Nebojme sa experimentovať. V kuchárskych knihách nájdeme veľa inšpirujúcich receptov. Starší chlieb môžeme nakrájať na tenké plátky, položiť na ne tvrdý syr, dať na 10 minút zapieť na sucho do rúry na 200 °C a máme výbornú pochúťku. Prezreté ovocie môžeme použiť do nepečeného jogurtového dezertu s piškótami alebo spraviť výborný mliečny kokteil. Zosúšený syr môžeme zapekať. Zvyšky vareného mäsa, údenín, syra môžeme pomlieť s bylinkami a urobiť dobrú nátierku.

8. Konzervujeme, sušíme a mrazíme potraviny

Ak nám zostanú potraviny a vieme, že ich nebudeme v najbližšej dobe používať, môžeme ich konzervovať zavarením, sušením alebo mrazením. Chlieb, mäso, ryby, zeleninu, ovocie, vňate, bylinky, mliečne výrobky veľmi dobre znášajú mrazenie. Niektoré druhy ovocia, húb,

a múka, ktoré našli mole; môžeme skompostovať v domácom kompostovisku. Získame tak kvalitné hnojivo – kompost.

Čo znamenajú dátumy na potravinách?

Dátum minimálnej trvanlivosti je dátum, do ktorého si potravina, ak je riadne skladovaná v neporušenom obale, uchováva niektoré svoje špecifické vlastnosti. Môžete ich jesť aj po uplynutí tohto dátumu. Patria sem potraviny ako múka, suché strukoviny, ryža, nemletý mak, sušienky, čokoláda.

Dátum spotreby/Spotrebujte do sa uvádza na potravinách, ktoré z mikrobiologického hľadiska podliehajú rýchlej skaze. Po uplynutí tohto dátumu ich nejedzte, pretože môžu ohroziť vaše zdravie. Sem patria napríklad jogurty, majonézové šaláty, porciované mäso, mlieko.

Na pultoch nájdete aj potraviny bez dátumu, ktoré nemajú na obale vyrazený žiadny dátum, pretože to legislatíva nevyžaduje. O nich totiž platí, že ak sú správne skladované, nepokazia sa. Ide o potraviny ako cukor, soľ, žuvačky, vínný ocot, víno,

4. Skladujeme potraviny správne

Dopredu v poličkách si uložíme potraviny so starším dátumom spotreby a dozadu s novším. Aby sme stihli všetky potraviny včas spotrebovať. Na balených potravinách výrobcovia odporúčajú správny spôsob skladovania, ktorým by sme sa mali riadiť.

5. Uložíme potraviny v chladničke podľa zón teploty

V chladničke skontrolujeme tesnenie a teplotu. Aby potra-

chladničky patria zavaraniny, kečup, horčica, nápoje. Potraviny z otvorených balení preložíme do uzatvárateľných nádob, a tak ich vložíme do chladničky. Výnimkou je len tvrdý syr, ktorý je najlepšie skladovať vo vlhkom obrúsku alebo na tanieri s poklopom špeciálne na syry.

6. Naučíme sa variť správne porcie jedla

Aké sú tie správne veľké porcie jedla, nájdeme v odborných odporúčaniach podľa nášho zdravotného stavu, veku, aktivity. Radšej si nabерme na tanier menej a potom, keď sme ešte hladní, si doložíme.

zeleniny a vňatí sú výborné i sušené a dlho sa dajú takto skladovať.

9. Budíme solidárni

Ak zistíme, že máme doma prebytok nejakých potravín (či už svojpomocne vyrobených alebo kúpených), včas ich ponúkneme známym, darujeme sociálne slabším ľuďom alebo organizáciám, ktoré varia napr. pre bezdomovcov.

10. Premeňme odpad z potravín na kompost

Šupy zo zeleniny, ovocia, zvyšky varenej stravy, pokazené potraviny, ovsené vločky

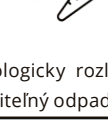
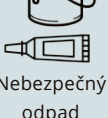
alkoholické nápoje s koncentráciou etanolu viac ako 10 %.

Na záver

Nikdy v histórii ľudstva sa potravinami neplytvalo viac, ako je tomu teraz. Nechajme sa inšpirovať týmito radami a nájdime spôsob, ako to zmeniť. Začnime od seba – znížme plytvanie potravinami z našich domácností. Ušetríme tým peniaze, predídeme vzniku odpadov z potravín, ktoré by inak skončili na skládkach alebo v spalovniach odpadov; ale hlavne budeme mať dobrý pocit, pretože jedlo nepatrí do koša, ale na tanier.

Viete, čo kam patrí?

Ak už nejaký odpad vyprodukujeme, veľmi dôležitá je jeho dôkladná separácia. Tento praktický prehľad vám poradí, kam s odpadom rôzneho druhu

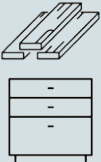
Druh odpadu	Čo áno	Čo nie	Kam	Kedy odovzdať
 Papier	Neznečistené papierové obaly aj obaly z lepenky; kancelársky papier; škatule, kartóny; noviny, časopisy, letáky, zošity; knihy bez tvrdej väzby; pohľadnice, listy	Mokrý, mastný alebo inak znečistený papier; asfaltový, dechtový, voskovaný, kopírovací papier, celofán; použité hygienické potreby (vreckovky, obrúsky, vložky, plienky); vrstvené obaly; papier s hliníkovou fóliou; obaly na mrazené potraviny; tapety	Modré kontajnery na papier na hniezdach separovaného odpadu Polozapustené kontajnery s modrým vrchnákom Zberný dvor	Priebežne
 Plasty	Čisté a zošliapnuté (s etiketou aj uzáverom) PET fľaše; obaly z kozmetických produktov (šampóny, tekuté mydlá, pracie prostriedky...); nádoby z čistiacich prostriedkov; obaly z potravín (kelímky od jogurtov, smotany...); fólie (vrecká, tašky...)	Znečistené plastové obaly; novodurové rúrky a iné materiály z PVC; molitan a podlahové krytiny; obaly od nebezpečných látok (napr. od motorových olejov, chemikálií, farieb...); plastové obaly v kombinácii so sklom, papierom, kovmi, textíliou	Žlté kontajnery na papier na hniezdach separovaného odpadu Polozapustené kontajnery so žltým vrchnákom Zberný dvor	Priebežne
 Sklo	Neznečistené biele a farebné sklené fľaše a črepy; nádoby, obaly a predmety zo skla (poháre, sklo z okuliarov); fľaštičky od kozmetiky a liekov zbavené plastových častí; okenné (tabuľové) sklo	Znečistené obaly; vrchnáky, korky, gumené; porcelán a keramika; zrkadlá, drôtované sklo; fľaše z umelej hmoty; časti uzáverov fliaš; žiarovky a žiarivky; automobilové sklá; monitory.	Zelené kontajnery na papier na hniezdach separovaného odpadu Polozapustené kontajnery so zeleným vrchnákom Zberný dvor	Priebežne
 Kovové obaly	Neznečistené hliníkové a oceleové kovové obaly; plechovky od nápojov, prázdne a vymyté konzervy a obaly zo sprejov; kovové vrchnáky z fliaš, viečka, tuby; malé kovové súčiastky; drôty a káble (bez bužírky); starý riad; farebné kovy	Znečistené obaly; obaly z nebezpečných látok (farby, lepidlá, riedidlá); kovové obaly kombinované s iným obalom; nádoby od farieb; kovový šrot; elektronický odpad; väčší kovový odpad – tyče, pletivo, brány...	Červené kontajnery na papier na hniezdach separovaného odpadu Zberný dvor	Priebežne
 Kovový šrot	Väčší kovový odpad, tyče, brány, pletivo, kovové sušiaky a pod.	Silne znečistený šrot	Zberný dvor	V čase otváracích hodín
 Kombinované obaly	Tetrapaky – od zvyškov jedál očistené viacvrstvé obaly od mlieka, smotany a iných mliečnych výrobkov; od ovocných štiav a džúsov; od vína	Znečistené obaly, obaly od kávy, pudingov, práškov do pečiva, korenín, nanukov, žuvačiek a pod.	Umyté a zviazané v balíkoch na zberný dvor Umyté do oranžových vriec (môžete si vypýtať na obecnom úrade)	Na zberný dvor počas otváracích hodín V oranžových vreciach pred dom pri zbere cca 4x ročne (označené v rozhlase, na webe)
 Biologicky rozložiteľný odpad	Rastlinný odpad z kuchyne a prípravy jedál, zvyšky zeleniny a ovocia (šupy z citrusových plodov, banánov, jaderníky a kôstky z ovocia), škrupiny z vajčiek a orechov, zvyšky pečiva a obilnín, kávová usadenina, čajové vrecúška; odpady zo záhrady, tráva, lístie, burina, podrvené alebo posekané konáre; hnoj a trus z chovu domácich zvierat; hobliny, piliny, kôra, popol z dreva	Zvyšky jedál živočíšnej povahy (kosti, mäso); trus a podstielky mäsožravých zvierat (psy, mačky); kmene stromov a hrubé konáre; nebezpečný odpad	Kompostéry v domácnostiach Väčší, objemnejší alebo väčšie množstvo BRO: zberný dvor	Priebežne
 Nebezpečný odpad	Odpad s obsahom škodlivých látok; batérie a akumulátory obsahujúce nebezpečné časti; rozpúšťadlá, staré farby, lepidlá, laky; motorové oleje; kyseliny, zásady, fotochemické prípravky na ošetrovanie rastlín a drevín, umelé hnojivá a neznáme látky; handry znečistené olejom, farbami	Odpad kategorizovaný ako obyčajný, teda nie škodlivý; neznečistené recyklovateľné obaly; obaly z farieb riediteľných vodou; obaly znečistené potravinami; liečivá; odpad zo zdravotníckych a veterinárnych zariadení; biologicky rozložiteľný odpad	Zberný dvor – látky v pôvodných obaloch alebo s nalepeným štítkom s informáciou o akú látku ide	Iba po predchádzajúcom vyhlásení v rozhlase a ozname na webe o zbere nebezpečných odpadov – 2x ročne
 Obnosené odevy a obuv	Suché a nie príliš znečistené alebo poškodené textilie a obuv, obnosené odevy, bielizeň, textilie, obrusy, utierky, handry, priadze, textilné vlákna	Hrubo znečistený alebo veľmi poškodený textil a obuv, vlhké odevy, odevy napadnuté plesňou, odevy znečistené neznámou látkou, koberce, kože	Plechové kontajnery pri pošte, na ulici Čerňavská Veľkoobjemový plechový kontajner pri kultúrnom dome	Priebežne

Označovanie obalov

V obchodoch nás obklopujú tisíce rôznych výrobkov. Málokto si však na obaloch všimne nenápadné symboly trojuholníkov, písmená a čísla. Vďaka značkám na obaloch vieme, ako správne triediť. Tie napovedajú, do ktorého kontajnera môžeme obal vytriediť. Najčastejšie na obaloch výrobcovia uvádzajú jednoduché skratky, takže je na prvý pohľad jasné, že ide napríklad o papierový alebo sklený obal. Zložitejšie sú označené plasty. Skratky priamo označujú druh plastu, z ktorého je obal vyrobený. Často sa tiež stretávame so skratkou C/PAP. Tú nájdeme na nápojových kartónoch z džúsu alebo mlieka.

Všetok odpad pred vyhodením zošliapnite. Nápojové kartóny pred vyhodením aj umyte.

Druho dpadu	Čo áno	Čo nie	Kam	Kedy odovzdať
 Jedlé oleje a tuky	Čistý rastlinný olej zbavený zvyškov potravín. Najlepšie zliaty do PET fľaše po precedení cez sitko. Všetky typy rastlinných olejov – slnečnicový, repkový, ľanový a pod. ktorý zostane po pečení, vyprážaní, olej z nálevu potravín	Olej bez obsahu vody a živočíšnych tukov	Zberný dvor	Priebežne
 Elektroodpad	Elektrické a elektronické prístroje a zariadenia, ako televízory, rádiá a iné audio a video prehrávače; počítačová, kancelárska a telekomunikačná technika; meracie prístroje (napr. hodinky); akumulátory a batérie; herné konzoly; tzv. bielu techniku (variče, ohrievače, kávovary, práčky, chladničky, elektromotory, ručné elektrické náradie); žiarivky, LED diódy a iné nie nebezpečné svetlo emitujúce zariadenia; elektronické hračky	Inde zaradený odpad	Zberný dvor – väčší elektroodpad Obecný úrad – na prízemí určený zberný kôš na malý elektroodpad a batérie	Priebežne počas otváracích hodín Prípadne zber po domoch po predchádzajúcom vyhlásení v rozhlase a na webe – 2x ročne
 Batérie	Vybité energetické články – zinkovo-burelové, alkalické články, nikel-kadmiové články (NiCd), nikel-metalhydridové články (NiMH)	Rozobraté články; lítium-iónové články, články obsahujúce olovo (autobatérie, batérie z notebookov, telefónov)	Obecný úrad (box na prízemí) Zberný dvor	Priebežne počas otváracích hodín na OcÚ Na zberný dvor iba počas ohláseného zberu nebezpečných odpadov
 Drevo	Drevené police, drevené obývačkové steny, drevené stoly, stoličky, kreslá, stolčeky, drevené gauče, sedacie súpravy, drevené kuchynské linky, drevené dvere, podlahy, parkety, drevené okenné rámy, drevené parapetné dosky, drevené garníže, drevené obklady, drevené debne, debničky, koše, truhlice, drevené nástroje, hračky, drevené trámy, krovy, stavebné drevo, demolačné drevo, drevené palety, drevené káblové kotúče, drevotrieskové dosky, drevovláknité dosky, OSB dosky, drevené odrezky, drevené dyhy. V drevnom odpade môžu zostať štandardné kovové súčasti ako klinec, skrutky, spony, pánty, kľučky, kovové lišty a podobne. Pri starom nábytku je potrebné odstrániť z poličiek sklené výplne a gumené, resp. plastové tesnenia. Pri gaučoch a sedacích súpravách treba odstrániť molitan a textil z čalúnenia, prípadne kovové strunové pruženie. Pri starých drevených okenných rámoch je potrebné odstrániť sklo a gumené tesnenie.	Nedrevené časti nábytkov, okien, laminátové podlahy	Zberný dvor	Priebežne
 Objemový odpad	Starý nábytok bez drevených častí (čalúnenie z kresiel, sedačiek); sanitárna technika (umývadlá, wc, drezy); podlahové krytiny (koberce, linoleá); okná a dvere z iného materiálu ako dreva, matrace	Odpad s obsahom nebezpečných látok; bioodpad zo záhrad (tráva, listie, konáre, kmene); odpad z čistenia ulíc; papier; sklo; plasty; elektronické zariadenia; rozmerný alebo ťažký odpad, ktorý sa dá jednoducho rozobrať na menšie časti	Zberný dvor	Priebežne
 Drobný stavebný odpad	Drobný stavebný odpad zo zmesi betónu, tehál, obkladačiek, dlaždíc, keramiky, sadrokartónu, stavebných lepidiel a pod.	Stavebný odpad s obsahom nebezpečných látok (azbest, ortuť, PCB a pod.); odpad s obsahom azbestu likvidujte prostredníctvom organizácie oprávnenej pracovať s nebezpečnými látkami; veľké kusy odpadu (betónové bloky a pod.)	Zberný dvor – po odvážení za poplatok	Priebežne
 Zmesový komunálny odpad	Znečistené obaly; smeti; vrecká z vysávača; studený popol; použité hygienické potreby (vreckovky, vložky, plienky); roztrhané alebo veľmi znečistené textílie a topánky; hračky; elektronické nosiče (CD, DVD, kazety, diskety); výrobky z PVC	Nebezpečný a stavebný odpad; tráva, listie, konáre; staré lieky; batérie a akumulátory; elektrospotrebiče, žiarivky a výbojky; recyklovateľný odpad, ako papier a lepenka, plasty, obaly z viacvrstvových kombinovaných materiálov a kovov	Zberné nádoby na zmesový komunálny odpad pridelené do každej domácnosti a prevádzky	Vývoz jedenkrát za dva týždne

ZELENÝ BOD je registrovaná ochranná známka. Obal označený ochrannou známkou **ZELENÝ BOD** patrí do triedeného zberu. Systém **ZELENÝ BOD** je najrozšírenejším spôsobom využitia druhotných surovín pochádzajúcich z komunálneho odpadu v Európe

Trojuholník s nevyplnenými čiarami označuje výrobky alebo obaly zhotovené z recyklovaných materiálov

Panáčik s košom. Používa sa ako prevencia proti znečisťovaniu životného prostredia. Táto značka znamená, že obal je potrebné dať po použití do príslušnej zbernej nádoby

Materiálové označenie zloženia obalu. Označovanie obalov znakom materiálu, z ktorého je obal zložený, nie je na Slovensku povinné. Množstvo výrobcov však označuje obaly svojich výrobkov trojuholníkom so skratkou materiálu či číselným označením

Označenia pre produkt **Bio** a **Eko**, ktorý je výsledkom ekologického poľnohospodárstva a pre potravínu vyrobenú z ekologických poľnohospodárskych zložiek – je to **BIO** potravina

BIO potraviny obsahujú najmenej 95 % zložiek pochádzajúcich z ekologického poľnohospodárstva s osvedčením o ekologickom pôvode

Značku kvality **SK** môže získať len slovenský výrobca, ktorého výrobky sú vyrábané z domácich surovín s dodržaním noriem kvality. Výrobky musia obsahovať minimálne 75 % domácich surovín a všetky časti výrobného procesu sa musia uskutočňovať na Slovensku

Znak označujúci elektrické a elektronické zariadenie vrátane batérií, žiaroviek a žiariviek. Pováčšine ide o nebezpečné odpady, preto ich nevhadzujte do zberných nádob, ale odovzdajte ich na miestach určených na zber takýchto zariadení

Obec má na zber vyseparovaných zložiek odpadu určené tri druhy miest.

Kam s odpadom

Hniezda s kontajnermi na separovaný odpad

- Ulička medzi ulicami Čerňavská a Železničná – pri bytovke č. 160 – sklo, papier, plasty, kovy, použité šatstvo
- Ulica Cementárska – pri bytovke č. 134 – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Kamenecká pri hornom moste – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Kamenecká pri prevádzke „U Sokola“ – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Družstevná pri obecnom úrade – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Na Hornom konci na križovatke s ulicou Mostíková – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Záhumenská – križovatka ulíc Janka Kráľa, Záhumenská, Prúdková – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Potočná pri pošte – sklo, papier, plasty, kovy, použité šatstvo
- Ulica Za kostolom vo vnútrobloku medzi bytovými domami – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Dúbravská pri škôlke – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Súhradská pri CBA – sklo, papier, plasty, kovy
- Ulica Železničná pri zdravotnom stredisku – plasty, papier, sklo
- Ulica Zábavská – sklo, plasty, kovy
- Ulica Vlárská – plasty, papier, sklo

Hniezda s polozapustenými kontajnermi

- Ulica Cementárska parkovisko oproti Jednote – sklo, papier, plasty
- Ulica Riečna pri dolnej lávke – sklo, papier, plasty
- Ulica Potočná pri športovej hale – sklo, papier, plasty
- Ulica Na Hornom konci na križovatke s ulicou Mostíková – sklo, papier, plasty

Zberný dvor pri kultúrnom dome

Zberný dvor pri kultúrnom dome slúži na vývoz väčšieho množstva vyseparovaných odpadov, ktoré sa ukladajú aj do kontajnerov na stojiskách – sklo, papier, plasty, kovy.

Ďalej sa na zberný dvor môže vyvážať:

- biologicky rozložiteľný odpad, ktorý domácnosti nedokážu skompostovať,
- drevený odpad,
- drobný stavebný odpad,
- objemný odpad,
- elektroodpad.

Prevádzková doba zberného dvora:

Pondelok	7.00 – 13.30
Utorok	7.00 – 13.30 15.00 – 17.00
Streda	7.00 – 13.30
Štvrtok	7.00 – 13.30
Piatok	7.00 – 13.30
Sobota	9.00 – 11.00

V období od 1. decembra do 28. februára je zberný dvor zatvorený.

Odpad na zberný dvor je možné ukladať iba za prítomnosti pracovníka obce. Je zakázané ukladať odpad k bráne či plotu zberného dvora alebo mimo prevádzkovej doby. Taktiež je zakázané ukladať odpad k bráne zberného dvora pri športovej hale. Zberný dvor pri športovej hale je určený iba na uskladnenie určitých zložiek pracovníkmi obce, nie verejnosťou. Priestory zberných dvorov sú monitorované kamerovým systémom, porušovanie pravidiel sa bude pokutovať.

V prípade drobného stavebného odpadu pracovník obce na zbernom dvore odpad odváži a vydá lístok na zaplatenie. Úhrada sa potom vykoná buď v hotovosti na obecnom úrade alebo po dohode prevodom na účet obce.

Odpad do kontajnerov ako i na zberný dvor môžu ukladať iba fyzické osoby s trvalým pobytom v obci Horné Srnie. Právnické osoby a SZČO si musia vývoz odpadu a jeho uloženie riešiť osobitne v súlade so zákonom.

